Võ phi Hùng, cựu HS Petrus Ký, 67-74, tặng cho Quán Ven Đường

NĂM THỨ CHÍN SỐ 313 MỖI SỐ NĂM XU 乙亥年六月廿四日 NGÀY THỨ TƯ 24 JUILLET 1935

GIÁ BÁN

ĐÔNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Nội năm 5$00	8$00
Sáu tháng 2.50	4.50
Ba tháng 1.50	2.50

Mua báo phải trả tiền trước.
Thơ và mandat gởi cho M. TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN. — Ai đăng quảng-cáo, việc riêng, xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

Chủ-nhiệm kiêm Chủ-bút HUỲNH-THÚC-KHÁNG
Quản-lý TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

敲 La Voix du Peuple 民

Mỗi tuần xuất-bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BẢO-QUẢN
35 rue, đường Đông-Ba, Huế
Giây-thép nói: số 62
Giây-thép: TIENGDAN HUẾ

Dân không thường mên, mên kẻ có nhân.
Kinh thơ

A. 5310

Nhân đọc bài « Y-kiến của tôi về chánh-trị » của ông Nguyễn-văn-Vĩnh mà xét nghiệm về xu thế của tâm-lý người Nam đối với chánh sách cai trị xứ này

(Tiếp theo)

Huỳnh-Thúc-Kháng

Bắt đầu biết cuộc bảo hộ có can thiệp đến mình
(Từ Thành thái năm thứ 10 (1898) trở đi)

Nếu như cuộc «cai trị gián tiếp» trên mà kéo dài ra bao nhiêu thì người Nam cứ xem như đời triều đình cả mà ngả gên bấy nhiêu, chả biết có cuộc người Pháp bảo hộ là thế nào, nói gì đến chuyện Âu Mỹ ngoài trời kia.

Ngặt vì cổi đời là đường đi, không có cái gì đứng gên một chỗ như đình đáng mà không bị hoàn cảnh thời thế xô đẩy. Vậy nên hoàn cảnh thay đổi nhứt là cái nền kinh tế gên lặng trên mấy trăm đời, bỗng nhiên thấy có chút động chạm đến phải rung rinh, mà giấc ngủ kia không gên được :

Ông Phan-đình-Phùng chết, sở Kinh lược ngoài Bắc và sở Nghĩa-Định sơn phòng cũng triệt, lớp tuồng «Cần vương» đã hạ màn (trừ một mình Đề Thám ở cực Bắc) trong nước gên lặng không còn chút gì đáng lo ngại nữa. Khi ấy nhà nước Bảo hộ mới can thiệp nội chánh. Việc cải cách đầu tiên ấy đánh thức giấc ngủ người Nam dậy mà nhìn trông thấy cuộc Bảo hộ.

Việc cải cách đầu tiên của Bảo hộ

Nói đến cải cách, tôi xin thừa nhận rằng, về mặt chánh trị theo chế độ lưu truyền của nước Nam, vẫn quen cái thói cô-tức, lây-lất qua ngày mà không có qui mô chán chỉnh gì cả. Nhứt là về mặt tài chánh, quan thì phần đông chiếu lệ, không có việc làm mà ăn bổng rất ít, để mua tiếng thanh liêm (?); ngạch thuế đinh điền và các hạng khác, rất nhẹ, dân biết có những mối tệ «ẩn lậu chiếm tinh» của bọn hào cường mà vẫn cứ tả lống để chác lấy cái tiếng nhân chánh. Lối cổ tức ấy thành ra lành đi truyền từ trên đến dưới mà tương an xưa nay.

Nay Bảo hộ định thi hành công cuộc cải cách, tất nhiên cần tiền. Tiền lấy ở đâu? tất nhiên bắt đầu chỉnh đốn ngạch thuế; mà chỉnh đốn ngạch thuế, tức là đụng chạm đến tài sản của nhân dân. Vì thế nên lúc đầu thi hành cũng trù hoạch và sắp đặt một cách rất khôn khéo.

Trước hết thương lượng về sự giảm quan tăng bổng

Như trên đã nói, chánh phủ bảo hộ lúc bấy giờ chỉ giao thiệp với vua quan mà không can thiệp đến việc dân. Song việc cải cách nầy, tức là bắt đầu đụng hạm đến dân, nên lúc mới nhúng tay vào cũng tỏ ý cẩn thận :

Trước hết thương với Nam triều để khỏi việc «giảm quan tăng bổng» vì ngạch quan An-nam như một bộ hai tham tri, hai thị lang và lang, viên, tư, chủ, cùng dưới nữa cũng nhiều, quan thì không có việc, ngồi không ăn lương, mà lương thì ít quá (một vị quan nhất nhì phẩm mà lương tháng, trên một vài trăm quan tiền v. v..), chánh thế ấy không tri-cửu được mà khỏi tệ, nên cần phải thải bớt quan mà tăng bổng xấp lên....

Ủy chán! cái vạ bị thải bớt ấy biết ai mang ai khổ? nghe tin sét đánh, các quan từ Tham, Tại trở xuống, mỗi ngày cứ kéo nhau tới hầu cụ Cần và cụ Quận (tức 2 ông Nguyễn Thân và Hoàng cao Khải), nhờ hai cụ thương thế nào cho miễn cái họa «thải bớt» kia. Hai cụ nể lời và cũng thương xét, nên thương xin miễn sự giảm thải đó. Các quan mừng hả!

Sự giảm quan được miễn, nhưng sự tăng bổng thì nhứt định phải thực hành, vì theo chánh thể Bảo hộ, một người tính cũng trù cấp lương bổng rất hậu cho đủ dùng, buồng quan làm việc công mà bổng không đủ dùng, thì lo sự ăn không rồi, có công đâu lo việc nước, tất nhiên sinh ra mối nhũng tệ. Nhưng tăng bổng cho quan thì lấy tiền ở đâu? Thế là bắt đầu phải chỉnh đốn ngạch thuế mà cũng là việc đầu tiên chánh sách Bảo hộ can thiệp đến nhân dân, và nhân dân mới bắt đầu biết có cuộc Bảo hộ.

Điền thổ tự hành tài đạc, cùng định các ngạch công sưu công ích và các hạng thuế
(năm Thành-thái thứ 10 (1898))

Một việc cải cách đầu tiên có quan hệ đến dân sanh quốc kế, nếu triều đình đem sự lợi hại cùng dân nguyện, đạo đạt cùng nhà đương cuộc Bảo hộ mà chỉnh đốn một cách ổn thỏa, thì tất lành biết bao! Nhưng quan đã khởi giảm, bổng lại sẽ tăng, còn ngạch thuế đinh điền có sửa đổi, lợi hại thế nào thì phần dân chịu chớ quan có mất gì.

Việc ấy thương đồng, năm Thành thái thứ 10 (1898), có tờ dụ, điền thổ tự hành tài đạc 田土自行丈量 về Trung kỳ hai quan đại thần chia nhau đi hiểu dụ (quan Cần đi mấy tỉnh miền Nam, quan Quận đi mấy tỉnh miền Bắc). Khởi đầu từ năm ấy dân gian mới đạc điền lại và đổi cách nộp thuế bằng bạc, ngân sưu công ích, định là 2$20.

Nói đạc điền chớ thực ra không phải như công cuộc đạc điền ngày nay, có quan phái đi lận từng làng, đo từng mảnh đất kia đâu; chỉ sức cho làng nào thì hương lý làng tự đạc lấy mà khai số sào mẫu với quan thôi.

Có lẽ nhà nước lúc bấy giờ cũng nhận sự cải cách mới ấy có phiền dân, nên thi hành cách giản tiện «dân tự đạc lấy». Song nhân đó cũng một nhịp cho quan lại lập công; đã đạc tức là buộc phải lấy thẳng số lên, bọn hào cường nhân đó thừa nhịp bóc lột, thành ra dân gian nảy ra nhiều chuyện lôi thôi.

Công cuộc đạc điền lần đầu tiên nầy, vẫn đơn giản, nhưng vì có «gia tháng» ấy, có hơi trái với cái thuyết « khinh điền bạc thuế là nhân chánh nhà nho» lưu truyền lâu đời, đã in sâu trong não công chúng.

Sau đó thuế chợ, thuế muối, thuế thương chính, thuế kiểm lâm... kế tiếp thi hành.

Quan lại muốn làm cho được việc, quan địa phương nào có lòng nhân từ thì hiểu nhỏ với dân rằng : đấy là do lệnh chánh phủ Bảo hộ bên Pháp đình truyền sang, chớ bản quan ta không muốn làm thế. Còn gặp vị quan tàn bạo, nóng lòng lập công, thì ôi thôi, nào gông, nào cùm, nào đập nào đánh, ép phải gia tháng cho nhiều (có quan Huyện nọ kẹp ngả trảo bắt lý hào gia tháng) một nói rằng « việc Bảo hộ » hai nói «lệnh tòa sứ». Có một vài thân sĩ nào đem dân nguyện bày tỏ thì quan nói : «đời tây, các ngài lại không hiểu sao ». Đó chính là những cớ làm cho nhân dân đương say ngủ thái bình mà bỗng nhiên mở mắt biết cuộc Bảo hộ có can cập đến mình.

(Còn nữa)

Vụ bát thuốc lá tại Bồng-Miêu đã đem xử tại Tourane

Ngày 16-1-35, 1 người Tây Thương chánh ở Tam kỳ, 1 bà đầm, 2 người đội, 1 người điểm chỉ và 1 người sốp-phơ, 1 người ôt-sốp-phơ ngồi xe hơi lên tại sở Bồng-Miêu để bắt thuốc lá, có bắt 2 người, nhưng khi ông chả sở nghe ồn ào ra hỏi, thì 2 người kia thừa cơ trốn.

Ngày 16-6-35, người tây Thương chánh trở lên xin nhận mặt mấy người bữa trước, lại xin bắt thêm 3 người là Chín Sung, Thành, Tiêm, sau có đôi với người mua ra Tân áo Tourane

Ngày 21-6-35 tòa đem vụ nầy ra xử, có thấy 6 người bị cáo (4 người bị giam và 2 người cho ở ngoài). Hồi qua loa, rồi tòa hoãn đến 8-8-35 mới tuyên án.

Lúc lâu lại có vụ bắt thuốc, dân quê khổ!

Lao công

CHUYỆN ĐỜI

Đừng quơ đũa cả nắm chớ

Nói thì hơi khiếm nhã, nhưng tôi phải khởi sự nói một chuyện... chó, rồi lần lần đến chuyện người. Số là tôi cũng đi xem hội chợ Faifo như ai. Trên chiếc xe Salarif ở Tourane chạy vào, tôi lại được gặp ông chủ bút báo LA GAZETTE. Xe đi một khoảng gặp con chó nằm ý dựa đường, bóp còi nó không chịu tránh. Rồi xe đi ngang qua không biết nó có tránh kịp không, hay là đã xong một kiếp. Anh bạn Cao v. Chiểu có ý cười, cười cho con chó... dại. Tôi biết ý nói pha trò :

— Ông chủ bút LA GAZETTE đừng có nhắn con chó ấy mà viết bài cho rằng tất cả chó nào cũng cứng đầu hết. Đừng có rê-né-ra-li-dê, (1) nghe không?

Anh bạn cười, thuật cho tôi một chuyện khác :

— Có người thuật chuyện rằng chó ở Huế, có lẽ bị ảnh hưởng của nói ngự sông Hương nên cũng biến nhác sẽ coi theo lối Huế, nên không hề biết sủa. Người ấy đi vào một nhà nọ, có con chó sủa, hỏi chủ nhà chó ấy người ở đâu, chủ nhà bảo chó ở tỉnh ngoài mới đem vào! Lại cung thêm một cớ nữa cho người kia quả quyết rằng mình nói có lý...

Đó là lối rê-né-ra-li-dê, hay là nói theo tiếng tục ta là quơ đũa cả nắm. Không có gì làm cho mình lầm bằng cái lối phán đoán ấy.

Câu chuyện trên xe hơi là như thế, chẳng tôi nói với nhau mà cười ngất ngư trong khi chiếc xe cứ « boong boong » chạy.

Thế mà đến Faifo trong lúc khánh thành hội chợ, tôi lại được thấy có người phạm ngay về cái chỗ chúng tôi cười bể bụng đó. Tay bây giờ nói ra không phải mang giọng dễ cho ai, nhưng sở dĩ tôi nói câu chuyện này là vì tiện đó của cuộc đấu xảo Pháp Việt.

Lúc ấy quan Khâm sứ cùng các quan đương kéo nhau đi xem các gian hàng hội chợ. Ở chỗ nhà dự tiệc « sâm banh » bước ra kéo qua nhà thuốc lá. Bên chỗ một gian hàng có thứ thuốc lá rất lớn, bề rộng hơn ba tấc tây, bề dài hơn bốn tấc. Ai cũng trầm trồ cho là một thứ thuốc « khổng lồ ». Một người tây, người ta nói là viên tây Thương-chánh Tam-kỳ, cũng ngợi khen, rồi nhìn vào tấm giấy nhắn thấy đề nghiệp chủ là một người ở Tam-kỳ. Người kia lấy làm không ngờ mà nói : « A! thuốc đó lại là thuốc của bọn ăn cướp » (Ah! c'est le tabac de chez les pirates!) Nhiều người đi sau đó nghe nói cũng phì cười, cái cười ấy có ý nghĩa chua cay. Câu nói rê-né-ra-li-dê không làm vinh dự cho người Tam kỳ chút nào! Thì đã đánh rồi, nhưng còn phải biết nó có làm vinh dự cho người nói không cái đã.

Có người biết xứ Tam-kỳ nhiều hơn nói rằng viên Thương chánh nói trên có ác cảm với dân Tam-kỳ vì mới lúc nào đây nhân viên sở Thương chánh đi bắt đồ lậu ở Bồng-miêu mà bị tôi thôi sao đó. Có lẽ. Nhưng ông Thương chánh nào đó rê-né-ra-li-dê như vậy là trái lẽ phải, tôi phải cải chính giùm cho dân Tam-kỳ. Buồng chuyện tuy nhỏ, nhưng một lời phán đoán, buông ra giữa đám đông người, cả dân Tam-kỳ mang tiếng không tốt, mà nào có phải lợi gì cho người nói đâu.

Thì ông coi đấy, cũng trong bữa hội chợ Faifo cũng trong ngày khánh thành 15 Juillet mà sau cái lúc đi xem « nhà thuốc lá » vài giờ, lại xảy ra một chuyện đáng tiếc nữa :

Lúc gần trưa, nhiều người ở hội chợ kéo nhau ra về, trong khi ồn ào, ai cũng muốn đi mau phần nấy thành có cuộc xô lấn nhau. Ai muốn khỏi bị xô lấn thì đứng lại chờ đó, cái lý tất nhiên. Cái nầy có một người nọ cũng chen đi với họ, rồi một lần nhà quê bị người khác xô ngã nhầm, người nọ đánh cho mộ! cái không biết thế nào mà mán chẳng đỗ cả mặt, phải ôm tay mà la, rất thương tâm. Người nhà quê khai rằng mình ở Phong thử ra xem hội chợ, không ngờ trong khi đông người xô lấn bị một ông tây đánh cho... Người ta nói ông tây kia thường hay đi quấy số, không một chỗ đông người nào mà ông không đến. Vậy thì ông tây kia không phải về hạng tri thức, nhưng ông vẫn là ông tây. Vậy tôi hỏi « Nếu người khác nhân câu chuyện người trong thiện bị đánh ở hội chợ Faifo đó, mà quơ đũa cả nắm, thì ông nghĩ sao? »

Xin đừng có rê-né-ra-li-dê chó!

(1) Tiếng tây : Généraliser nhân một việc mà cho rằng cả việc khác cũng vậy; đây tôi dịch là « quơ đũa cả nắm.

Lạc-nhân

Môi nhùng lạm trong nhịp đạc-điền

(Lý trưởng ăn lót)

Từ khi sự đạc điền mới khởi hành ở Quảng ngãi, quan Công sứ Délage đã thông sức : Phàm ruộng đất mà hai bên đã thuận mua bán với nhau, tuy không có lý trưởng nhận thiệt, nhưng không ai tranh tụng, thì Lý trưởng phải nhận thiệt, chớ không được thừa nhịp sách nhiễu và nhứt thiết những sự trở ngại cho sự đạc điền, đều nhất luật cấm chỉ v. v.. Lệnh quan trên đã đề phòng trước, có trát sức đành rành như thế, mà bọn « một dân » còn sinh sự ăn tiền. Xin kể chuyện dưới nầy :

Thượng tuần tháng năm Annam, có hội đồng ở tỉnh về xét khai tại làng An chỉ (Nghĩa hành), trong làng có bà Võ thị Yến, có ruộng đất chút ít. Cai cánh « mẹ và con coi», bà biểu người rể là Cao Xáng (ở Thanh làng) sao giấy mực đem nạp. Xáng sao xong, đem trình cho xã bộ sát thật, dặng nạp lên hội đồng.... Đem đến nơi, Lý trưởng Nguyễn hữu Đinh xem xong, dọa nạt đủ cách, đòi đưa cho quan Địa chánh bỏ tô tên Xáng, còn ruộng đất của bà Yến thì sung công (?). Bắt lên bắt xuống, đòi lo cho y 50 đồng. Dùng dằng tới 5, 6 ngày (từ mồng 6 tới 11), kết cuộc ba ta năng nỉ mãi, xin chịu 30 đồng, mới chịu nhận. Giá cả xong xuôi mà ngặt nỗi không có bạc mặt, mới tính sao Bấy giờ? Y bắt bà Yến thế một đám ruộng trị giá là 20$, biên bán cho rể y là Nguyễn Mậu (chớ không biên tên y) và tên Xáng cũng cũng cho nó 1 cái xe đạp trị giá 10$.

Đó là kể qua một việc có bằng cớ, chớ ngoài ra như việc xét giấy, bọn cường hào vơ vét nhiều, không chi lường ấy.

Nhà nước thi việc gì cũng muốn tiện cho dân, đâu phải tìm nhịp cho bọn gian điêu bóc lột dân mà mua oán cho nhà nước. Quan trên nên trừ cái tệ ấy.

Bạch-Đinh

TIN THẾ-GIỚI

Chính phủ Nam-kinh đã chuẩn y hiệp ước Pháp — Hoa ngày 4 Mars về Đông-dương.

Vì nước lụt, xe hỏa Bắc kinh — Hán-khẩu phải tạm dừng chạy. 50 người chết chìm ở Hán khẩu paông đến mấy trăm.

Nước sông Hoàng hà vẫn còn lên ; các quan chức ở nơi tỉnh Hồ bắc và Sơn đông khấp khểnh lo sợ. Nhiều chỗ đê bị lở, bao nhiêu làng đều bị ngập cả. Các đường giao thông bị chặn nghẹn, nên không biết được số người chết chìm ; nhưng phỏng chừng mấy trăm là ít.

Chú tịch Hồ-bắc tuyên bố : nước sông Hoàng hà dâng lên ngập 760 làng, và 400 000 người không nơi ở.

Số người bị chết chìm ở sông Dương-tử trong khoảng nước lụt cũng có đến 10 000.

Nước sông Dương-tử xuống lên. Số người chết chìm có đến trên 10,000, số người không nhà ở có đến 1 000.000 mà riêng Hán-khẩu 100.000.

Cuộc hàng giao hai nước Bỉ và Nga đã khôi phục lại từ hôm qua ; Đại sứ hai nước ở Paris có thư từ qua lại.

Huê-kỳ và Nga chưa ký thương ước với nhau ; Huê kỳ nhận biết đất Nga về việc xuất cảng hàng hóa trong hạng một năm ; Nga, cũng trong kỳ hạn đó, phải mua hàng hóa của Huê-kỳ, ít ra là 30 triệu đô la.

Vua A tuyên bố rằng nếu Ý yêu cầu để cho cai trị một đất miền nào đó của A, mới tránh được nạn binh hỏa, thì ông nhứt định không chịu nghe theo.

Vì vụ lô-thất giữa quân lính A và viên lãnh sự Ý, người A nói : « Lãnh sự Ý ngồi xe hơi không có đến hiệu gì hết, mà lước một toán kỵ binh A đương đi, làm cho ngựa hoảng hốt cả. Động giữ trật tự trong đất, lính A phải yêu cầu ông ta dừng lại, song ông ta không chịu. Sau viên quan tư chỉ huy toán kỵ binh ấy phải can thiệp. Cử chỉ lính A không có gì là trái phép hết.

Đại-sứ Nhật ở La mã đã chính thức tuyên bố rằng Nhật không can thiệp vào cuộc Ý — A.

Ở Mỹ có lập ra một hội đồng để đi lấy cho được 10 triệu tên ký trong một lá đơn yêu cầu Thống-lĩnh cho Ý biết trước rằng Huê-kỳ sẽ phản đối nếu Ý tuyên chiến với A. Lại có một hội đồng 100.000 người định giúp cho A, đến việc mộ quân giúp cũng không từ.

Hội chợ Nông Thương ở Faifoo

(Tiếp theo)

HỘI CHỢ

Hội chợ chia ra làm 8 vy : A, B, C, D, E, G, H, F. Trong số ấy có vy F, tức là cái nhà to kiến trúc đẹp ở chính giữa phía trên có chữ «Renseignement», vy ấy cốt để tiếp khách và chỉ bày một ít đồ gỗ, đồ *thêu*, kiểu *ảnh*, kiểu *bấp*...

Còn 7 vy khác gồm có tất cả là 200 gian, 487 người chưng hàng, chia ra như dưới :

Vy A : 18 gian, 18 người dọn các thứ *chiếu, đồ đồng, đồ sành, đậu phụng, dầu phụng*. Có một gian hàng đông người mua là gian hàng của hiệu Phú vang (ông Đỗ Quang) bày các thứ đồ sành như bình đựng bông, lọ mực, tượng Phật, tìm đựng đồ ăn v. v...

Vy B: 18 gian, 18 người dọn *cau khô, đường, nếp, chiếu, đồ gốm, thơm*... Người ta chú ý nhứt, và bán đắt nhứt là căn bán thơm khô của hiệu An lợi (Tam-kỳ). Một món hàng nên để ý nữa là thứ chè nội hóa như chè Phú thượng, chè Tân mỹ, chè của ông Nguyễn công Liên... Gian hàng đồ gốm dầy cả nồi trách... không có gì đẹp mắt được thì đã đành, mà mấy người bán vật ấy đương đứng trong mấy căn phòng vắng lanh, tối lại không đèn, chẳng khác chi mấy anh tù trong ngục. Cũng có duyên cớ.

Vy C. 21 gian, 56 người chưng hàng : *Chè, tiêu, quế, hương mộc*. Sở trồng chè Đức-phổ chiếm một căn phòng bày tinh các thứ chè đã hạng, làm bằng máy, ta có thể cho là đứng đầu các thứ chè khác là vì cách gói gắm đẹp đẽ và tinh sạch, và vì cái mùi thơm nồng nàng của chè tinh chế theo lối khoa học. Dầu Tứ qui, chè Kim thái cũng là cái đặc sắc của vy nầy. Hai gian phòng đáng chú ý nữa là gian phòng của ông Nguyễn-Vĩnh-Mậu (Tam-kỳ), bán các thứ quế rừng, quế mọi ở Trà-my và các thứ mật tươi, khoai sắn ; và gian phòng của cô Ng. thị Sáu (cũng Tam-kỳ) bán song thảo, mắm cá thu, và chè. Cô Ng. thị Sáu lại có cái mỹ ý khi nào cũng chế sẵn một ấm nước chè nóng để cho khách quen đến giải khát. Cây nhà lá vườn mà! Chủ nhân cũng nói thế, nhưng đó là cũng một cách bù chỗ khuyết điểm cho cuộc hội chợ : trời nóng nực mà trong hội chợ không hề có một cái quán nước! (Bữa 16 mới có).

Vy D, 26 gian 74 người dọn hàng: *Tơ lụa, bông, vải, đồ đá, vựa bè*. Tơ lụa Quảng nam gần đây cũng có chịu tấn bộ lắm, vì các nhà công nghệ đã bắt chước theo lối khoa học mà nấu được trắng và mềm. Căn hàng được nhiều người viếng nhứt là căn hàng của ông Nguyễn

(Xem tiếp trang 3 cột 1)

P. V.

HỘI ĐỒNG ĐÃ HỌP XÉT VỤ BIỂN THỦ 2.400$

Trong mấy số trước, Tiếng dân đã thuật rõ vụ Nguyễn-khả-Xương biển thủ số bạc 2.400$ tại sinh học chánh Hà tĩnh. Thì hôm 5 và 6 Juillet vừa rồi Hội đồng đã họp tại Hà tĩnh để xét vụ nầy, do quan Phó sứ Vinh là Mr Moil chủ tọa ; các viên chức Annam thì có quan Án sát Nghệ an Nguyễn hữu Tuân, một viên hậu bổ Hà tĩnh làm thư ký và một người trợ giáo ở phủ Quảng trạch tỉnh Quảng bình là P. Lam nguyên Huân.

Hội đồng đòi bị cáo nhân ra xét hỏi trước. Lần lần đến các tư học, trợ giáo và giáo sư, cho đến các cai trường (pinaton) cũng đều bị đòi đến cả. Bị đòi về vụ nầy có tất cả 58 nhân viên trong giáo giới, toàn là những người đã bị giáo Xương bớt lương.

Nghe đâu trong lúc làm biên bản, hội đồng còn xét thêm được nhiều chứng cớ.

Trưa hôm 6 Juillet hội đồng đã giải tán, đợi kỳ sau sẽ tuyên bố tội trạng.

P. V.

Ở QUẢNG-NAM THÊM 2 SỞ MẬT THÁM CHÍNH TRỊ

Hôm 1er Juillet vừa rồi, quan Toàn quyền Robin đã ký nghị định đặt thêm tại Tourane và Faifoo 2 sở mật thám chính trị.

Sở ở Tourane, người việc coi trong thành phố ấy, phải coi cả về hải phận Quảng Nam.

Sở ở Faifoo coi cả tỉnh Quảng Nam

Ở Faifoo và Tourane từ bấy lâu cũng có 2 sở mật thám, rồi nay chỉ nới rộng quyền hạn thêm.

NGA VỚI NHẬT

Bên trời Âu, cuộc A-Ý xung đột giải quyết chưa yên, thì bên Á-đông Nga-Nhật lại kình nhau!

Tuần trước, thông tấn Mãn châu (báo nửa quan) có cái tin: Tổng lãnh sự Nga ở Cáp-nhĩ-tân đã hạ lệnh biểu dụ cho kiều dân Tô Nga từ nay đến 24-8 thì toàn lia cõi Mãn châu v. v. Tin ấy dồn ra, lòng người có chia kinh hãi.

Cái tin đồn trên, tuy Tô Nga không nhận có sự thực, song vì ở miền biên giới Nga Mãn, phái quân nhân Nhật Mãn đối Nga, đã làm nhiều điều trái phép, tỏ ý lăng nhục, khiến cho Tô Nga không giữ được thái độ yên tịnh như trước. Gần đây báo giới Nga đã công nhiên chỉ trích Nhật Mãn về sự hành động khiêu nhiễu ấy, mà các nhà đương cuộc Nga cũng đã khởi phản kháng. Xem tờ kháng nghị của đại sứ Nga gởi cho ngoại trưởng Nhật dưới này thì rõ Nga không phải mềm như Trung hoa đâu (trích dịch):

«Ngày 27-6, hai chiếc pháo hạm Mãn châu đi đến Hắc long giang, tự do thẳng vào trong sông Tô-liên là sông lâu nay cấm thuyền ngoại quốc không được vào. Khoái thuyền Tô Nga có phát tín hiệu ngăn đón mà pháo hạm kia không chịu trở lui, lại chia súng toan bắn; thuyền viện lại chụp lấy ảnh các bờ biển Tô liên nữa. Khoái thuyền Nga vì chưa được lệnh, cốt tránh sự xung đột nên ẩn nhẫn cho qua chuyện.

«Đó rõ là quan lại địa phương có ý khêu hấn, gây ra sự rắc rối trong hai nước Nga Nhật. Mà nào phải lần nầy, lối cử động ấy gần đây thường diễn ra luôn:

«1) Ngày 1er-5, đội quân Mãn độ 10 người lén vượt qua biên cảnh Nga, gần quân dinh biên phòng Nga nước 1 giặm rưỡi, bắn đại 4 người phòng quân Nga đi ngang đó, một người phòng quân Nga, Tô lạp Phu, bị bắn chết.

«2) Ngày 6-5 phòng binh Nga tuần tiễu nơi bờ sông Sanh gia Chi là phần đất Nga, bị súng của quân Mãn chia bắn, đội trưởng quân tuần ấy là Phúc Dân bị đạn chết.

«3) Ngày 3-6, có 2 tên tuần binh Nga ở trong biên cảnh Nga độ 1700m bị 20 tên lính Nhật ở sau bắn tới (Nguyên lính Nhật núp đó đã sẵn), xô tuần binh Nga trên ngựa té xuống. Đội trưởng Tuyết Lỗ Gia Nặc Phu bị giết, rồi quân Nhật bỏ đi, chỉ để dấu máu tại đấy.

«4) Ngày 6-6, một chiếc khoái thuyền Mãn bắn vào một chiếc thuyền Nga đương đi trong sông Ô Tô Lý.

«5) Cũng ngày ấy, ở thôn Thái Tất Tạp cách Hải Lan Bào 20 giặm, mà súng Mãn ở bờ Hắc Long Giang, cứ chia bắn vào, đồng thời có chiếc khoái thuyền Nga đi trong sông cũng bị 3 phát súng.

«6) Ngày 23-6, có 2 quan quân và 140 lính Nhật xâm vào biên cảnh Nga, trên 1 giặm rưỡi, gần đinh phòng binh Nga số hiệu 24, quan và binh Nhật lên hòn núi nhỏ đó chơi rồi xuống dạo xem khe bố đến tối mới về.

«7) Ngày 26-6, trên 100 đội quân Nhật lại lên hòn núi trên, rồi kéo về biên cảnh hợp với đội kỵ binh trở về Mãn châu.

«Chánh phủ Tô Nga nhận sự xâm phạm biên cảnh của nhà đương cuộc Nhật Mãn thuật trên, có thể khiến cho Nga Nhật quan hệ cùng cuộc hòa bình Viễn đông sinh ra kết quả nghiêm trọng. Nên bản chức (Nga đại sứ) vâng lệnh chánh phủ đưa tờ kháng nghị nầy tỏ cùng qui Ngoại trưởng hiểu rằng cái lối hành vi phi pháp của đương cuộc địa phương Nhật-Mãn kể trên, Tô Nga nhất thiết kháng cự mà kết quả sau nầy toàn do Nhật Mãn chịu lấy trách nhiệm...»

Đọc tờ kháng nghị trên, chúng ta thấy Nhật Mãn rõ có ý khêu hấn, mà Tô Nga ẩn nhẫn đã đến nơi cùng nghĩa là đã đến chỗ không nhẫn được nữa.

Tô Nga đối Nhật, lâu nay vẫn ẩn nhẫn nhiều, nhưng khác với lối «bất đề kháng» của Trung Hoa, là Nga ẩn nhẫn cốt khoách trương nội lực cho sung thêm. Xem chuyện kể trên, một chút gì Nga cũng ghi chép để bụng, cầm như mối thù, chực có ngày trả nhà, có đâu như Trung Hoa, sự nhục tẩy đình mà cả nước đều quên kia.

Vậy mà đối với tờ kháng nghị trên, Nhật chỉ trả lời là những tin bày đặt, chớ không có sự thực.

Cái mối Nga Nhật ác hóa khó tiêu diệt được, mà không chỉ Nga Nhật trên đời nầy có sự quyền lợi thì còn sự tranh nhau, đã ranh nhau thì mầm chiến tranh gây ra tự đó, không sớm thì chầy đấy thôi.

Khách Quan

Tin làng báo

Bản báo được tin báo «*Tin Văn*» do ông Nguyễn-đức-Phong chủ trương, sẽ ra số đầu ngày 28 Juillet. Báo nầy ra hằng tuần. Tòa soạn ở số 82 phố Hàng-Bông — Hanoi.

Giá báo mỗi năm 1$30, 6 tháng 0$70, mỗi số 0$03.

Vậy có lời giới thiệu cùng độc giả.

T. D.

ÔNG CỬ HỒ-PHI THÔNG BỊ ĐÁNH VÀ BỊ BẮT GIAM?

Chiều hôm 13 Juillet có hai tên lính khố xanh ở đồn Cầu-giát thuộc huyện Quỳnh lưu (Nghệ an) về bắt ông cử Hồ phi Thông (người làng Quỳnh đôi) cùng tay áp giải vào lao Vinh, rồi lại đem ra nhà thương nhốt vào phòng giam người điên.

Đầu đuôi câu chuyện như vầy:

Trong làng Quỳnh đôi, huyện Quỳnh lưu, có quan trí phủ hồi hưu L. X. M. làm chánh hương hội. Quan hưu nầy trước làm trí phủ Đức thọ, sau bị triệt. Cái «sang ở nước» đã mất, mà quan còn giữ cái «sang ở làng»; giữ cái địa vị tối cao trong làng và cán-đáng hết mọi việc. Ông cử Hồ phi Thông lại bất đồng ý, nên sinh ra cái nhau. Ông cử Hồ phi Thông bỏ làng đi vào Vinh làm thuê sinh nhai, không can dự gì đến việc làng hết.

Vừa rồi ông về thăm nhà, thấy nhiều việc mà nhân dân than phiền, ông có cải với quan hưu kia.

Quan phủ hưu lại hay vào ra tại huyện. Việc đến quan, thì hôm sau cho trát huyện về làng đòi ông cử phải «hương án lập chất». Thấy trát đến trễ quá giờ đòi, ông cử không đi, thì hôm sau có lính đòi về bắt giải đến huyện.

Quan huyện ra oai sầm sét, bắt tống lao và cùm chân. Ông cử còn phân trần mọi lẽ, tức thì cái bàn tay cứng cát của quan ấn luôn mấy cái vào cằm râu ông cử! Lời nói sao bằng sức mạnh, thế là ông cử bị cùm, đợi hôm sau giải tỉnh.

Nói nhâm vật khoa giáp ở Nghệ thì làng Quỳnh đôi là danh tiếng nhứt, mà nay đã đến kiếp nầy rồi sao! Ông cử bị cùm, thì qua phủ kia còn tốt gì không! Chưa nói sự quan huyện làm trái pháp luật: chưa từ giấy giải chức mà đánh giam ông cử.

Qui Anh

TIN THÊM VỀ VIỆC 4 NGƯỜI DÂN ĐI KIỆN BỊ ÁN

Bốn người dân ở huyện Thanh chương (Nghệ-an) đi kiện về vụ biểu thủ 2000$ mà Tiếng-dân đã đăng tin trước, tòa Sơ-cấp làm án từ 3 đến 5 năm tù, hiện đã giải tỉnh đợi kỳ đệ nhị cấp.

Mấy người nầy có nhận việc đi kiện, còn việc đăng báo thì khai là không biết.

Tội nghiệp cho dân cùng, kêu chuyện oan khuất mà bị án!

Hôm 8 Juillet vừa rồi, ba người vợ của mấy người bị bắt trên đã tới tỉnh khiếu oan. Nghe đâu quan trên đã chấp đơn và hứa sẽ minh xét cho.

D. Ng.

Hạ giá tiền nói điện-thoại

Những khoảng đường dài quá 500 cây số như từ Bà-nà, Faifo, Tourane và Huế ra các nơi Thanh hóa, Nam-định, Haiphong, Hanoi, Hà-đông, Vĩnh-yên, Việt-trì, Bắc-ninh, Đáp-cầu, Tam-đảo, Sơn-tây, Phúc-yên v. v... trước trả 1$65 thì nay trả có 1$60, trước trả 1$80, nay còn 1$70 và những chỗ trước trả 1$95 nay hạ 1$80 v. v...

Nội hóa!

Thổ hóa ở Trung kỳ ta nhiều vật quí, song vì ít người gia tâm chế tạo để tranh đua cùng sản vật nước ngoài, cứ y ở lối cũ làm lấy được, vì đó mất một mối lợi to. Lại nữa, nhiều kẻ đông đồ ngoại quốc quen, đối với thổ hóa nước nhà, dầu có hơi kém bề ngon, đẹp một ít thì không ngó ngàng tới.

Gần đây, thỉnh thoảng Bản báo có nhận được vật thổ hóa của bà con chế tạo gởi tặng, Bản báo đem lòng mừng thầm cho công nghệ nước nhà ngày càng tấn tới.

Vừa rồi ông Nguyễn văn Trinh ở số nhà 32, rue Jules Ferry Vinh, có chế chè tà ra theo cách chè Tàu, đựng trong bì hình sánh, có nhãn, nắp, xem có vẻ mỹ thuật. Cái nống cũng ngon và thơm.

Lại ông Trương-Khương chế hiệu «An lợi» ở Tam kỳ (Quảng nam), làm thứ bánh thơm, ăn ngon, gói từng gói hình chữ nhật, có nhãn và bao đẹp chia làm 2 hạng: No 1 0$40, No 2 0$20.

Vậy có lời cám ơn hai ông và vui lòng giới thiệu cùng độc giả hai thứ thổ hóa trên nầy, và mong nhiều sản vật khác, bà con nên tìm cách chế tạo để đua tranh.

T. D.

CÁC CÔNG SỞ NGÀY 20 CHƯA PHÁT LƯƠNG

T. D. số vừa rồi, có đăng tin ngày 20 Juillet các công sở ở Trung kỳ sẽ phát lương dè ai mua giấy số thì mua, nhưng tin ấy không đúng.

Kho chuyện.

Lý trưởng Ngô khê thuộc huyện Yên phong, tỉnh Bắc ninh (Bắc kỳ), vừa rồi thân thuốc xong xuôi được 800$ hai vợ chồng cắp nhau đồng mất.

Hiện nhà lý ta bị niêm, người mẹ bị bắt. Nhà chức trách đang điều tra rõ ràng. (B.P)

Có lẽ sang năm dân Cao Man sẽ được giảm thuế thân.

Hiện quan Khâm Sứ Cao Man đương thương lượng với quan Toàn quyền để giảm thuế thân cho dân Cao Man từ 7$25 còn 5$70, bắt đầu từ 1er janvier 1936.

TRƯỜNG THƯƠNG-MẠI THIỆT HÀNH Ở ĐÀ-NẴNG

Chuyên môn dạy:

1) Toán Bát (Comptabilité), 4 tháng, mỗi tháng 4$00.
2) Đánh máy chữ người ngoại quốc (Dactylographie), 4 tháng, mỗi tháng 4$00.
3) Viết chữ tắt (Stenographie), 4 tháng, mỗi tháng 4$00.
4) Tiếng Pháp (Français) mỗi tháng 4$00.
5) Các thứ toán (Mathématiques), mỗi tháng 4$00.

— Học ban ngày, hay ban đêm, cùng một giá tiền.
— Tiền học trả trước luôn luôn.
☞ Trường không nghỉ Vacances.
— Ngoài môn học kể đây, học sinh nào thích đều, bổn trường phải bằng cấp, có gửi an Sở Tourane, nơi quan Chánh phòng Thương-mại ký chứng.
(Học sinh đến rồi, phân đông đã có việc làm ở Huế, và ở Tourane, trong hãng Asiatique, Denis-Frères, Morin Frères, etc.)
— Đơn xin học, theo lệ nhà nước, xin gởi cho chủ trường:

M. Paul NGUYỄN VĂN CHẤT
«Tốt nghiệp trường Cao-Đẳng Đông-Pháp»
DIRECTEUR de l'Ecole Pratique de Commerce à TOURANE

THUỐC SÂU ÂN RĂNG
Hiệu THÔNG-HOẠT QUẢNG-TRỊ
Giá 0$14
Rất thần hiệu

Thiệt là Cẩm-nang!

Tôi có chứng đau mình, đau lưng, đau xương, nhức đầu, chóng mặt, tê mỏi chân tay, ăn ngủ kém, sức lực yếu, thân thể gầy ốm, hơn 3 năm trời thuốc nào cũng không khỏi. Một hôm tôi qua chơi nhà ông bạn ở đường la gare thấy ông đang coi cuốn sách Dược mục của nhà thuốc NAM-THIÊN-ĐƯỜNG HANOI, ông liền trao cho tôi coi và giới thiệu sách ấy cho tôi. Tôi liền mở ra coi thấy có thứ thuốc «BỔ HUYẾT KHU PHONG số 109» mỗi hộp giá 1$20, trong toa nói rất hợp với các bệnh của tôi, tôi mừng quá, liền đến nhà Đại-lý VĨNH HƯNG TƯỜNG mà mua 1 hộp về uống thử, thì thấy bệnh bớt nhiều, tôi lại đi mua 2 hộp nữa về uống thì bệnh khỏi hẳn. Tôi lại mách cho mấy người nữa mua dùng cũng đều khỏi cả. Tôi cho thuốc ấy thiệt là thánh dược mà cuốn sách Dược mục kia, thiệt là 1 bộ CẨM-NANG. Vậy tôi xin có lời cảm ơn nhà thuốc NAM-THIÊN-ĐƯỜNG và xin mách bảo cùng đồng bào đều biết.

TẠ-XUÂN-HƯỞNG
Rue Jules Ferry VINH

(Thuốc gây có bán tại Nam-Thiên-Đường, 46 rue Phúc-Kiến Hanoi, 67 phố Cầu-đất Haiphong, N. 140 phố Khách Nam Định, Phúc-hưng-long Thanh-hóa, Vĩnh-hưng-Tường Vinh, Vĩnh-Tường Huế, Phương-long Quảng-ngãi, Trần-Cảnh Quảng-ngãi, Lê-Nam-Hưng Phanthiet, Mộng-Lương Nhatrang, Thanh-Thanh, 130 rue la somme Saigon, Nguyễn-bá-Nông số Hòa-Tiến được phòng ở Bắc-liêu và các đại-lý khắp cả tỉnh xứ Đông-Pháp.

DẦU SINH-PHÁT VĂN-HÒA

Bản-hiệu mới phát hành thứ dầu SINH-PHÁT NƯỚC VÀNG, mùi thơm và chất tốt in như thứ dầu nước xanh.

Ai đã dùng thứ dầu Sinh-Phát Văn-Hòa đều công nhận rằng mùi thơm dịu dàng, mướt tóc, xanh tóc và mát óc.

Có 3 hạng: Ve nhỏ 0$20
Ve lớn 0$35; Chai 1 litre 2$20

Mua buôn mua lẻ tại:

VĂN-HÒA
87 Rue Paul Bert — Huế
(Có bán lẻ từ 0$05 sắp lên)

Chính-Phủ Đông-Pháp

CUỘC XỔ SỐ ĐÔNG-PHÁP

600.000 vé 1$00

Số trúng: 300.000$

NHỮNG SỐ TRÚNG LÀ:

1 số	100.000$
1 số	50.000
1 số	20.000
5 số	10.000
20 số	1.000
40 số	500
100 số	100
1200 số	25

Giá mỗi vé: 1$

HÃY NÊN MUA MÀ CẦU MAY

Ngày xổ số: 31 JUILLET 1935

Hiệu Khuynh-Diệp bán

DẦU THÙNG
TRÀM CHAI
NỨT CHAI

Cho hết thảy ai ai muốn ra các hiệu dầu tên khác mà chất dầu giống như KHUYNH-DIỆP.

Giá thật rẻ! Hàng thật tốt!

Tại hiệu KHUYNH-DIỆP ở Bến-Ngự HUẾ, khi nào cũng có chứa sẵn lối 3 tấn dầu tràm.

Các sở nấu dầu tại:
PHƯỚC-MỸ (Quảng-Bình)
SA-LUNG (Quảng-Trị)
AN-NÔNG (Thừa-Thiên)

SIROP PULMO
TRỊ CÁC CHỨNG HO — RẤT THẦN HIỆU

Một chai: 0$90

Nhà Thuốc PHẠM-DOÀN-ĐIỂM Tourane

Cuộc thi vẽ hình Affiche

Hãng savon VIỆT-NAM mở cuộc thi vẽ hình một người đờn bà VIỆT-NAM đứng mời mua savon VIỆT-NAM (dưng savon hoặc chỉ miếng savon). Một người đờn bà giống hơi hình mỹ-nữ trong miếng savon VIỆT-NAM, vẽ ba màu.

Giải thưởng hạng nhứt: 50$00
hạng nhì: 20$00
hạng ba: 10$00

Hình chơn dung cho đẹp, cách đứng cho dịu dàng, y phục cho đàng hoàn.

Hình vẽ trong giấy, dessin bề cao 42cm, bề ngang 28 cm.

Cuộc thi nầy kể từ ngày 1er Juin thâu đến 15 Août 1935 thì dứt.

Hình vẽ gởi thẳng cho hãng savon VIỆT-NAM ở CHỢ-LỚN

Ngày 10 JUILLET 1935
Tại 57 RUE PAUL-BERT HUẾ
Đã khánh-thành Phân-cuộc của
VÒ-ĐÌNH-DẦN
ĐẠI-DƯỢC-PHÒNG
Tiệm chánh tại Chợ-lớn NAM-KỲ
18 năm danh tiếng khắp Đông-Pháp
DỊP MAY HIẾM CÓ!!!

Bán chiếu hàng trong một tháng. Các quý khách mua thuốc từ 1$00 sẽ tặng 1 hộp thuốc ĐẠI BỔ CỬU LONG HOÀN 2 VIÊN, đáng giá 1$10 và quyển CATALOGUE rất đẹp.

Các thứ thuốc cao, đơn, hoàn, tán, của VÒ-ĐÌNH-DẦN đã nổi danh tiếng nhứt ở Đông-Dương, bào chế theo lối mới, bằng những sản vật nước nhà.

CHUYÊN TRỊ:
Đàn ông liệt dương, Đàn bà bạch đới, Ở cử dậy dùng bổ huyết, Đau cảm, sốt rét, dùng mau lại sức.
Người thường dùng ăn ngon ngủ nhiều.
Một chai 0$80

ĐẠI BỔ NGUYÊN
HIỆU CHỮ THỌ
Bổ huyết và bồi bổ nguyên khí

CÓ BÁN TẠI:
Các nhà Đại-Lý Thuốc chữ THỌ, Dầu chữ THỌ, Dầu TỨ QUÍ
NHÀ THUỐC VĨNH-THỌ
TOURANE

Sữa
NESTLÉ
HIỆU CON CHIM

SỨC KHỎE CỦA TRẺ CON
NHIỀU CHẤT BỔ

Bao thầu cho Chính-phủ Pháp

Độc quyền bán cho các nhà thương, các nhà hộ-sinh các nhà thương binh và các trường học (Lycées) ở Khắp Đông-Dương

Hội chợ Faifoo

(Tiếp theo trang 1)

tấn Hà: ông dọn bán đủ thứ phẩm, nhưng không phải họ đến mua phẩm mà đến để nếm rượu Nam đồng ích, vì căn ông có bán. Gian hàng Trác diệp, hiệu Thanh Thủy, cũng đông, cách lịch sự của cô bán hàng và mùi nước hoa của căn hàng ấy làm cho người ta đến nhiều. Có kẻ nhân thế mà đến nhưng lại không mua hàng, không mua nước hoa, nhè mua ảnh kẻ Phùng-Hà của hiệu chụp hình Tân mỹ! Cái chỗ bán bổ vựa, căn 23, lại thôi tiếm. Một căn hàng cũng không hợp chi hơn căn khác, nhưng trong chỉ treo ba cái bổ, trét thứ phân trâu đen xám xám. Không có một người đứng bán. Hỏi chả ba cái bổ đó đi đâu; không ai có thể nói được.

Vy E, 18 gian, 52 người chưng hàng: *Nước mắm, cá khô, khoai lang, sáp ong, mật ong, tiêu, các thứ dầu.* Hàng nước mắm có hơi buồn. Thỉnh thoảng họ mời: « Nước mắm Nam-ô, Tam-kỳ, qui ông, qui bà! » Nhưng nào ai có khao khát nước mắm! Họ buồn rồi sắn mực khô nướng chấm với nước mắm... Các hiệu dầu như Lợi sanh đường, Từ thiện đường, Hạch bổ .. bài trí được đẹp đẽ.

Vy G, tức là một vy để dành cho *Thuốc lá*; 96 gian, 207 người bày (có xen vào một vài người bày đồ vật). Thuốc lá Quảng-nam danh tiếng nhứt là thuốc Cẩm lệ, rồi đến thuốc Tam kỳ (Trường xuân, Dưỡng an)...

Sau cùng có vy H, 3 gian, 3 nhà bày bàng là các ông Lê-đồng-Lợi, Nguyễn Tường, Võ Dần. Hàng hóa của các ông là 2 cái máy dệt, một cái máy kéo chỉ, với máy nong tằm. Mỗi khi có người đến xem, họ cho các máy chạy; đoàn tằm trong các nong vẫn cứ việc ăn dâu.

. . .

Trâu bò thì bày trên một vạt đất dài giọc theo hội chợ, đứng phía trong có thể trông thấy. Có được 74 con trâu và bò. Trong số ấy Duy xuyên chiếm hết 37 con, Quế sơn 31 con, còn ba hạt Thăng bình, Đại lộc, Điện bàn, mỗi hạt vài con chi đó. Hạt Điện bàn lại đem thêm một con thỏ nữa. Tam kỳ, Tiên phước, Hòa vang vì xa xuôi nên không có trâu bò đến dự. Mấy chủ trâu buổi mai 15 Juillet thì còn để trâu đông, đến trưa lại họ thấy không ai hỏi đến nên dành về hết bộn, qua ngày sau chỉ còn thấy năm bảy con thôi.

. . .

Hội chợ Faifo chỉ tổ chức riêng cho tỉnh Quảng nam, như lời quan Công sứ đã có nói trong bài diễn văn khai mạc. Tuy vậy chúng ta phải nhận rằng họ đã sắp dọn nhà cửa một cách cực kỳ mỹ lệ, tuy số tiền dự trù không được quá 700$. Đó là cũng nhờ công khó của quan Giám binh St Péron là người đứng ra chủ trương công việc dựng nhà trần thiết. Ban tổ chức còn phòng cái nạn cháy nữa, nên trên bờ sông có đặt cả một cái máy chữa lửa, thường xuyên có một toán lính đứng coi ngó và chực hờ. Nhưng trời buổi mai có nắng mà chiều lại ngày 15, 16 (1) mưa lớn, trong hội chợ người đi coi phải bị ướt vì các căn phòng không đủ cho họ núp mưa, vì vậy mà cái máy kia không được dùng tới. Có người cho là một điều rủi trong sự may... và nói: phải chi có cái máy chữa mưa...!

Trong hội chợ ban đêm, đèn điện đặt một cách khéo léo, không cho thấy ngọn, làm cho người đi coi như tưởng mình đương ở dưới một cái ánh sáng tự nhiên. Tối bữa dầu 15, thì thế; qua ngày 16 họ lại cho điện ra phía ngoài, lại bôi phẩm ngũ sắc vào bóng đèn để cho thêm vẻ đẹp. Đó là nói về đèn của hội chợ, thắp về phía trên các căn phòng; còn đèn trong các căn phòng là do người đứng bày hàng xin. Mỗi đèn này kể cả công đem vào đặt, tiền thuê bóng đèn, tiền điện, là chỉ trả 1 đồng trong 3 ngày, nếu trong phòng nhiều người thì chung nhau mà trả.

(Kỳ sau sẽ tiếp)

(1) Phải viên cần bản báo chỉ ở Faifoo trong 2 ngày 15, 16 nên không biết 17 có mưa không.

Đôi lời thành thật

Ngài nào mua báo, xin gởi tiền trước.
Ngài nào còn thiếu tiền báo, xin nhớ kỳ hạn mà gởi về trả cho.
Nếu các Ngài còn thiếu nhiều mà chậm trả, bất đắc dĩ, bản báo phải đình gởi báo, xin miễn trách.
Tiếng Dân sống trên 8 năm nay, vẫn trông cậy vào tấm lòng sốt sắng của quí độc giả. Lúc khủng hoảng này, xin các Ngài càng sốt sắng thêm, cảm ơn.

TIẾNG-DÂN

害大五

1° Bệnh thuốc phiện. Dùng thuốc này bỏ rất êm đềm, sang sới cho biết hết ngày nếu hỏa, mất hồn mấy phân, ngài ăn mấy tuần. Thuốc viên và nước nếu thơm ngon, ngọt. Nghiện nặng 2$ 3$ nặng 5$ 6$ là khỏi.

2° Bệnh lậu (Bạch thốn trùng). Mỗi liều 1$ Trừ tuyệt bách lậu.

3° Đau mắt màng mông. Thuốc mới phát minh, mỗi lọ 1$ Mất toa 0$50.

4° Bệnh giang mai. Thuốc nước và viên Nhẹ 3$ 4$ 5$ nặng 5$ 6$ là khỏi hẳn.

5° Bệnh lậu. Thuốc nước mỗi chai 2$ Nặng hai chai là khỏi.

Nguyên sử lâu thượng hạng thông phân

TRẦN ĐỨC-CẢNH
57 Đình-Tân Nam-Định (Tonkin)

TRỪ TUYỆT BỊNH SUYỄN THUỐC

SIÊNG
hiệu NHÀNH-MAI

Ai đang thuốc này không hết bịnh, cần một lời thường mười, và đem làm gấp năm đoan cho mỗi vị đang thuốc.

(hay vô song) giá 0$30

BỊNH SIỂNG CÔNG THUỐC NÀY VÀO THÌ HẾT LIỀN (KỲ THAI)

Quí vị mắc phải chứng bịnh siểng. Liền đau tức, cần nặng thế nào, dùng đến thuốc này liền ngừng bịnh, hiệu nghiệm như thần.

Chứng siểng sanh ra bởi đàm lạnh đồng trong 3 phế, phải không thông, hơi thở khó khăn. Đàm lạnh càng nhiều, bít lấp phổi, thì hơi thở càng khó khăn một nhọc, người bịnh bức rức khó chịu vô cùng. Người gần sức gặp lúc đàm nhiều phổi bị nghẹt, thở không kịp phải chết đuối.

Vậy khi siểng, rất hiểm đau tức bức mọi phải, cần nặng nhẹ thế nào, dùng đến thuốc này hiệu nghiệm như thần, nếu sau, đàm hạ, hết siểng tức thôi. Khắp nơi có bán nơi chỗ đại lý NHÀNH-MAI. Mua sỉ đó nơi nhà thuốc NHÀNH MAI 180 Pan Blanchy boite postale n° 63 SAIGON

Giá mỗi ve 0$30

HUẾ: do nơi VIỄN-ĐỆ 11 quai de la cassa

ĐÀN BÀ CÓ THAI...

BÁO KIẾT KHÔNG MỰ THAI... VÀ SANH MÀ DỄ DÀNG MẠU LẺ...

Ông Thân, chưa d'aroeni ở Vinh long, ông Nguyễn thế-Phương, chủ nhiệm tờ toàn báo ở Tân Đảo ở Saigon, ông Ngô-khắc-Hậu-Khoan (Laos). Mỗi ông chỉ mua có hai ve thuốc Dưỡng Thai hiệu NHÀNH MAI về cho bà uống. Viết thư khen ngợi thuốc nhiệm, bà tôi nói nhờ thuốc Dưỡng thai hiệu NHÀNH-MAI mà kỳ nầy sự sanh đẻ mau lẹ quá. Người thai nơi sự tôi đi kỳ nầy không kịp rước mụ. Ông Nguyễn-thế-Phương nói mấy lần trước sự tôi đẻ khó khăn, nên mỗi đau sự tôi có thai, tôi đã lo sự phòng phòng, mà lần nầy tôi không để uống có mua ve mà sự tôi đẻ một cách dễ lạ thường, không đau bụng chút nào, và đứa nhỏ vẫn mạnh khỏe tốt tươi. Thuốc Dưỡng thai hiệu NHÀNH-MAI hết sức hay, vì có hiệu tôi làm cho tử cung trên và nó nên mạnh nó rất dễ dàng mau lẹ, nhiều khi đau mà sanh ra rồi mà người mẹ không hay. Quí vị có thai thường hay hư thai nếu uống thuốc này, tôi nhiều hiết không hư thai nữa. Hoặc lúc có thai người gầy ốm, ăn uống mất ngủ, bụng trướng thai nơi, cung đa lượng bồn chồn đau lưng rung tức, hoặc thai động, huyết hay ra máu, đa uống không ngon, hoặc trẻ thai, hoặc có huyết ra uống thuốc nầy hiệu nghiệm như thần. Lúc sanh đẻ không đau chút trở. Uống một trong hai hộp là đủ giá mỗi hộp 1$00. HUẾ do nơi VIỄN-ĐỆ có cất chỗ bán thuốc NHÀNH MAI.

Dùng sữa
"LE GOSSE"

Sữa « LE GOSSE » rất bổ cho tất cả mọi người: có nhiều chất kem (Crème) rất tinh khiết.
Bao thầu cho Nhà - nước năm 1932-1933
Lycées, Collèges, Maternités, Ecoles, Institut de Puériculture etc.... à Saigon
Có bán trong các tiệm tạp-hóa ở Đông-Pháp.
HIỆU GIẤY XANH: *Giá mỗi hộp* ..... 0$30
Đại lý:
ÉTABLISSEMENTS MORIN FRÈRES
HUẾ — TOURANE — QUINHON

Công-dụng thuốc viên PI-LUIN-LỜ PANH KỜ (PILULES PINK) rất thần hiệu để chống lại sự yếu mệt của các cơ thể.

Thuốc PILULES PINK sinh nhiều máu tốt và tẩm nhuận các cân tuỷ; thuốc này làm cho biết đói, làm cho các nước trong dạ dầy chóng sinh và giúp sức mạnh cho các công việc của cả các cơ thể.

Cho nên thuốc PILULES PINK thật đáng gọi là thuốc đại thần hiệu để chữa bệnh thiếu-máu, bệnh phiền-muộn, bệnh gầy-mòn, các bệnh tơi thì lớn sổ và bệnh trở về già, bệnh đau bao-tử, bệnh nhức đầu, bệnh cân lực mỏi mệt.

Thuốc PILULES PINK bán tại khắp các hàng bào-chế tây.

THUỐC TRỊ BA CHỨNG ĐAU BỤNG KHÁC NHAU:
DẠ-DÀY, PHONG-TÍCH, KINH-NIÊN

Đau tâm giữa ngực, lại chái qua sau vai, rồi đau lên xuống ngang thắt lưng; ợ hơi lên cổ; có khi ợ cả ra nước chua; có khi đau quá nôn cả đồ ăn ra nữa, hễ ợ hơi hay đánh trung tiện thì đỡ; đau như thế gọi là đau dạ dày (đau bao tử).

Đau bụng trên hay bụng dưới, cơn đau rất dữ dội; đau độ nửa hay một ngày thì đỡ; cách mấy ngày hoặc một tháng đau một lần; đau như thế gọi là đau bụng kinh niên.

Đau chói chết bụng dưới, có khi tức xuất xuống hạ nang, một lần khi ợ hơi lên cổ, ngày đau ngày không; ngày muốn ăn, ngày không muốn ăn, lơ lửng thất thường; sắc mặt vàng vọt, hay bồn bồn, đa bụng đầy bí bách; đau như thế gọi là đau bụng phong tích.

Ai mắc phải, hãy viết thư kể chứng bịnh thật rõ gởi cho bản hiệu, sẽ gởi thuốc bằng cách lãnh hóa giao ngân.

Thư từ và mandat đề:

NGUYỄN-NGỌC-AN, chủ hiệu: ĐIỀU-NGUYÊN ĐẠI DƯỢC PHÒNG
125 hàng Bông (cửa quyền) HANOI

Đại lý: SINH-HUY 50 Rue de la Gare — VINH. QUAN-HẢI 87 Rue Paul Bert HUẾ. NAMNAM marché DALAT. MINH-NGUYỆT Rue Sin-Long PHAN-THIẾT.

20 điếu thuốc
CIGARETTES « COFAT »

Quí vị nào hút thuốc « COFAT » chẳng nên quên rằng hãng BOY-LANDRY đổi mười một bao không thuốc « COFAT » một gói nguyên hai chục điếu « COFAT ». Hay là đem đến những chỗ sau đây:
Ở HUẾ: Etablissements MORIN FRÈRES
Ở TOURANE: J. CÚRNIN

NGƯỜI ANH HỌ GIÁO

Tác giả: COLLETTE YVER

47 GIANG-HẠ Dịch thuật

Ông Mạc tịnh-đơn nói chưa hết câu, Sơn-miên kêu nàng Mặc-tư:

— Nàng Mặc-tư, đưa cái kiểu vẽ của nhà kiến trúc.

Mặc tư ngày thường mau mắn lắm, hôm ấy lại chậm chạp. Nhưng sau cùng đem lại cho hai người kia một cái tờ giấy, mà nàng nhìn vào ông Mạc-tịnh đơn, một cách sợ sệt. Hình như nàng đã làm điều phản ông, tuy là nàng vẫn tán đồng ý kiến của hai người họ Á.

— Nàng hãy tìm cái kiểu vẽ các nhà và bản đồ vẽ bằng nước thuốc.

Khi ông Mạc-tịnh-đơn xem xong mấy bản đồ, thấy vẽ những giấy nhà dài, cái nào có ống khói của nấu, ông run rẩy mà nói:

— Không được đâu, không khi nào ai được phá vùng núi nầy mà dựng nên những sở nhà kia đâu. Trời đất đã đặt ra cảnh cây xanh rừng rậm ở nơi nầy để che bớt cái vẻ xấu xa hỉ bợm của kỹ nghệ. Chung quanh các ống khói của nhà máy đã có màu xanh xen lộn, để cho ở xa ngó lại, người ta không còn thấy cái vẻ khô khan, mà kém lại sự đẹp đẽ. Thế mà các ông lại muốn xé cái màu tự nhiên ấy đi sao? Các ông muốn đào cả các cây cỏ thụ ở đây, làm bày ra cái vẻ trơ trọi của triềng núi nầy, rồi làm một giấy nhà dài trên hai trăm thước, nghĩa là phá tan cả cái đẹp tự nhiên, cái vẽ nên thơ của chỗ nầy phải không? Không được đâu! Tôi sẽ không để cho các ông làm điều ấy đâu!

Anh em Á-lịch-bá nhìn chăm vào ông Mạc-tịnh-đơn. Họ rán sức cố hiểu cho được, nhưng họ không sao có thể nhận ra sự quan hệ, tánh thần thánh, của phong cảnh như ông Mạc-tịnh-đơn. Nhưng họ cũng không tức giận cho cái quan niệm của ông, mà họ vẫn cho là cao thượng. Sơn miên dịu dàng nói:

— Các ngôi nhà kia không phải xấu xí đâu. Vả lại, thưa ông, sự sống của thợ thuyền ông, quan hệ hơn các quan niệm ấy sao?

— Thợ thuyền của tôi, họ ở trong những cái nhà nhỏ khuất trong đám cây xanh, trong ấy họ cũng được sung sướng với thói quen. Nếu họ mà dời vào ở trong những ngôi nhà mới của các ông làm đó, họ sẽ không được giữ cái lạc thú ngày xưa. Tuy là họ sẽ có nước rửa, có hơi thấp, nghĩa là có một vài sự tiện lợi về vật chất, nhưng vì họ ở chung với nhau trên hàng 6, 7 trăm người sống chung một cái đời như nhau, mà họ sẽ mất cái thú về gia đình riêng. Họ sẽ mất cả kỷ niệm, kỷ vật tục lệ của các di tích ngày xưa để lại; mà họ chỉ biết có sự tiện ợ về hình thức thôi. Nhưng sự tiện lợ ấy sao có thể bù lại cái lạc thú về tinh thần, trong khi họ ở trong những cái chòi rải rát trong đám cây chung quanh có cái vườn nhỏ, mà thật là nỗ nhọ? Hai ông ơi, nếu hai ông mà muốn làm được hạnh phúc cho họ thì phải làm cách khác kia: hai ông hãy tìm cách mà biết họ như đàn bà tôi đã làm trong khi đi thăm viếng họ, hỏi han tin tức của họ, lo sắm cả về sự cần dùng vừa về tinh thần vừa về vật chất cho họ. Vả hai ông đã có sẵn cái thế lực kim tiền thì hãy lập cho họ những nhà giấy lớn, những hội tương tế, những thư viện, nhưng tôi xin hai ông đừng đem cái hảo tâm của hai ông mà làm những chuyện nói trên, phá hoại cái lạc thú của họ từ hồi nào đến bây giờ vậy.

— Công việc sửu giúp đầu tiên của chúng tôi là làm thế nào cho họ được hưởng những sự tiện lợi của khoa học mà chúng ta hiện đương hưởng. Điều ấy sẽ thực hiện, vì nó là một điều cần kíp.

Sơn-miên vừa nói vừa đặp ngón tay vào tấm bảng đồ bày ở trước mặt; trong bảng đồ ấy thấy sắp hàng tám mươi cái nhà một giấy. Ông Mạc tịnh đơn la lớn:

— Không khi nào tôi bằng lòng để cho cái vẻ đẹp thiên nhiên ở triềng núi nầy phải bị hủy hoại bao giờ. Xưa nay tôi vẫn không chịu bán một mảnh nhỏ cái rừng cây kia cho ai cả, sợ họ có đến phá mất vẻ đẹp thiên nhiên. Chúng ta không thể tự mình phá hủy cái phong cảnh đã làm cho ông bà ta đẹp mắt từ mấy thế kỷ đến nay. Người ta không phải hoàn toàn là chủ nhân của các phong cảnh, dầu đã xuất tiền ra mua các vạt đất có phong cảnh ấy. Ta còn cái bổn phận đối với người đời sau nữa. Chúng ta không có quyền, các ông nghe không, chúng ta không có quyền phá hủy một cảnh đẹp.

Lai-địch chỉ nói một câu:

— Một cảnh đẹp chỉ là một cảnh đẹp, người phải đi trước cảnh.

— Ông ơi — ông Mạc-tịnh-đơn nói — cả h đẹp của Tạo hóa đã hình như hiệp một với tâm hồn của người đương ngắm nó; làm cho cái đẹp kia cũng như các cái đồ mỹ thuật trở nên một thiết với người hơn là vàng bạc của ông bà để lại. Vậy nên tôi không muốn, cha con tôi không muốn cho ai đó động đến vùng nầy.

Sơn miên nói:

— Còn chúng tôi, chúng tôi không đủ kể vào đâu hết?

— Khi tôi kêu hai ông đến đây để bàn với chúng tôi quản lý nhà máy sợi nầy, tôi tưởng đã không hề đem cái vận mệnh của một xứ mà họ tôi cai trị mấy đời nay, phó thác cho hai ông.

— Những công việc của chúng tôi làm cho xứ nầy trong một phương diện đã buộc chúng tôi tiến hành công việc về một phương diện khác. Chúng tôi có một trách nhiệm. Công việc mà các ông không cho chúng tôi làm bên cạnh nhà máy, chúng tôi sẽ làm xa hơn một bên, trên vạt đất mà chúng tôi vừa mua của hãng Tả nệ, và hiện nay chúng tôi là chủ.

Nàng Mặc tư được chứng kiến cuộc xung đột hôm ấy đương run rẩy. Nàng lượm các mảnh bổ sơ, vừa sắp đem đi thì ông Mạc tịnh đơn kêu nàng hỏi:

— Còn con là người sinh trưởng ở vùng nầy, con nghĩ sao?

Mặc tư xanh mặt; nàng sợ tỏ ra bạc nghĩa với anh em Á lịch bá. Nhưng người quí tộc kia vừa mới chinh phục lại nàng. Nàng đã dự xem cuộc xung đột của hai giòng sinh ra để yêu nhau mà ở không phải để hiểu nhau. Tự nhiên nàng quay về cái giòng giống mà nàng đã chịu về ảnh hưởng về tinh thần trước:

— Thưa ông, tôi tưởng rằng về các công việc cần kíp cho xứ nầy, thì chắc ông phải biết nhiều hơn.

Anh em Á lịch bá bị mất thương rất đau đớn chỉ biết nói:

— Thật vậy, chúng tôi đối với xứ nầy chỉ là người lạ thôi.

(Còn nữa)

Hơi người bị bệnh hen, nên thở cho dễ chịu!

Thứ không gì khó chịu bằng sự khó thở! Lúc đi, lúc chạy thang gác, hễ khó thở thì ho sù sụ ngày, khạc nhổ luôn, chả làm sao cho người được.

Biết bao nhiêu người có bệnh hen, bệnh ho ra đờm đã khỏi đau đớn khổ sở nếu chịu chưa bằng thuốc «Sirop des Vosges Cazé» Thuốc ấy đã chữa khỏi rất nhiều người, có nhiều thơ cám ơn làm chứng.

Hơi người bị bệnh hen, bệnh ho ra đờm, trông người ta đi lại nhẹ nhàng mà không ước ao được như vậy sao!

Nếu các người muốn được như mọi người, nếu muốn biết đủ các sự vui sướng ở trên đời, nếu muốn sống thì nên theo lời khuyên của chúng tôi: uống thuốc ngọt Vosges Cazé.

Sự đau đớn sẽ chóng hết ngay, thở được nhẹ nhàng dễ chịu, vì thuốc ngọt Vosges Cazé không thể nào không chữa khỏi bệnh ho sù sụ, bệnh hen tức bức, nghe như gió thổi trong ngực và ho cả ngày.

Sirop Vosges Cazé

Bán tại các hiệu bào chế, hay tại hiệu: CAZÉ Pharm. 18 bis Avenue de Châtillon, Paris

Rồng lên mây

Maison Cu-Năng Blanchisserie (Bacliêu)
ở sau nhà thuốc Tây

Tiệm tôi có làm đại lý cao, đơn, hoàn, tán trên 20 hiệu của Annam Trung, Nam, Bắc, đủ thứ thuốc đối chứng và đồ nội hóa tạp vật, thơ, truyện, sách có giá trị. Nhờ đồng bào xa gần chiếu cố đến, nay bổn hiệu thạnh hành, thì chẳng khác chi Rồng lên mây.

Vậy thì cái dấu hài tạ Đồng bào. Bổn hiệu có nuôi giống Annam thiệt trông trắng chưa hơn giống tàu, bán giá rẻ, hợp vệ sanh.

Kính thỉnh
NGUYỄN-BÁ-NĂNG

INJECTION PEYRARD D'ALGER

Thuốc thơ hiệu này chế ra đã lâu rồi và hiệu-nghiệm hơn các thứ **ĐỀ TRỊ BỊNH ĐAU-LẬU** mới bị hay là có đã lâu rồi.

Trong 232 người Á-Rập dùng thuốc này thì lành bịnh hết 231 người (Y theo tờ phân của Trường-y ở Alger)

BÁN TẠI SỞ: SPÉCIALITÉS PEYRARD 54, Rue de Grenelle, PARIS và cùng các nhà thuốc có danh

Thuốc Cai thuốc Phiện

Xin hiểu cáo để các ngài biết cho rằng. Nếu ngài nào đã trót nghiện thuốc PHIỆN thì nên bỏ đi chẳng những mất thì giờ, mà lại hại cho gia đình, người lai xấu xa nhiều nỗi. Vậy bổn hiệu có chế ra được thứ thuốc Cai thuốc Phiện rất là thần hiệu, dù bét nặng đến thế nào, hễ dùng đến thứ thuốc Cai của hiệu HOÀNG VĂN ÁP, số 47, Phố Ninh-Xá, BẮC NINH (Tonkin) là bỏ ngay được, mà người vẫn khỏe mạnh, đi lại làm ăn như thường, về sau lại không sinh ra các bệnh gì cả. Còn như mọi thứ thuốc Cai khác, dù bỏ được, về sau thế nào cũng sinh ra các bệnh, đầy hơi ăn lâu tiêu, gầy da bụng, vân vân... Thuốc Cai của bổn hiệu có một đặc lý là khi bỏ rồi, hễ trông thấy thuốc phiện thì kinh sợ, nếu bắt vào là nôn mửa ngay, vậy bây giờ lại nhiều sự khó khăn, đồng tiền cũng ít, vậy ngài nào muốn bỏ thì nên thử dùng qua thì rõ, còn nói khoác ra nhiều, chỉ khó tin cho các ngài, giá 1$ một lọ, hễ mua gửi cho 1$ tiền trước, còn gửi lĩnh hóa giao ngân. Có bán tại hiệu Lê-Nam Hưng Phan-thiết.

Sách mới ra về tích Phật

Sách dùng dẫn, soạn theo cổ tích và kinh điển. Tài liệu đều đủ và rõ ràng. Dịch một cách dễ hiểu:

1) Các tông phái đạo Phật 0$50
2) Tăng đồ nhà Phật (2 quyển) 0.90
3) Pháp giáo nhà Phật 0.70
4) Lịch sử nhà Phật 0.70
5) Triết lý nhà Phật 0.70

Gởi mua bằng mandat, thêm mỗi thứ 6 xu cước. Cũng nhận gởi cách lĩnh hóa giao ngân.

Ai mua hoặc thỉnh nhiều có giá riêng.

Đoàn-trung-Con
143, rue Louvain. SAIGON

Ai đã dùng Cao đơn hườn tán của hiệu **THOẠI-DƯ-ĐƯỜNG** *chắc đã vừa ý* chưa dùng 7 nên dùng thử sẽ được toại lòng.

Chẳng dám nói sai, gạt người.

« Cù-Là Sư tử là vua các thứ Cù-Là »

Vậy xin giới thiệu cùng phái Thanh-niên và hàng Phụ nữ vài món thuốc giúp ích chung.

PHỤ KHOA BẠCH ĐẠI LINH ĐƠN thuốc trị: đàn bà đau huyết bạch và tử cung lạnh.

NGŨ LÂM BẠCH TRƯỢC HOÀN Chả trị: đau lận, lâu mau nặng nhẹ thế nào đều tuyệt nọc.

Tổng đại lý: NGỌC HÙNG
91 Rue Gia Long HUẾ
Rue Paul Bert: LÊ THANH-TUÂN
91 Dépositaire des Journaux

NĂM MỚI

Kính cáo qui bà cùng qui ông,
Thực sanh phẩm vị tinh sao chế,
Thuốc sẵn lương y xem mạch trị,
Mong rằng khách có lòng quan cố,

Chợ Hàn phố hiệu Lợi-Hưng-Đôn
Hoàn, tán, cao, đơn rất hiệu công.
Hàng thêm tạp hóa đủ mài dùng.
Hoa giúp đồng bào ấy lợi chung.

Đông-Lợi-Hưng dược-phòng
Avenue du Musée TOURANE

THUỐC TRỪ CAM DUN VÀ CHỐC LỞ CHO TRẺ CON RẤT HAY!

Thuốc này chuyên môn hiệu lý khử tích, tự nhuận khí huyết, chất thuốc không những trẻ con dễ uống, vì uống vào rất chóng công hiệu. Thống trị các chứng cam dun như là: đưu mắt, đỏ mắt, hôi miệng, sún răng, bụng to, rốn lồi, gân xanh kéo lên, đại tiện sống phân đen quấy bụng đau, da thịt nóng nảy, đêm hay quấy khóc, nằm hay giật mình, ngủ hay ra mồ hôi trộm, biếng ăn khát nước, hoặc ăn nhiều không béo, da thịt xanh xao, đầu mặt chốc lở, thân thể gầy còm, tay chân lẻo khẻo, hay ăn bậy đất, thường cắm ngón tay v. v. Muốn được khỏi tuyệt nọc và chóng lành mạnh, mập mạp, kịp nên dùng mỗi ngày hai thứ thuốc này: 1 — Á CHÂU CAM-TÍCH-TÁN mỗi gói 0$50. 2 — THUỐC THANH-HUYẾT GIẢI ĐỘC-CAO mỗi lọ 0$60. thì được như ý.

Giúp các bạn Thanh-Niên tránh khỏi bệnh tình Trong 24 giờ!!

Nguyên nhà danh y Trung-hoa mới sáng chế ra thứ thuốc để trị về bệnh lậu và giang-mai rất là mầu nhiệm dá nặng, dù nặng cũng uống vào trong 24 giờ đồng hồ là tại bệnh ngay, chất thuốc rất lành, không hại sinh dục và thân thể người.

Thống trị những người mới bị lậu đi tiểu tức buốt rát đau, hoặc bị để lâu ngày còn đi độc lại, đi tiểu như thường mà hay ra mủ trắng, vàng, đỏ xanh, tương sống đau mỏi, trong mình bồn nhồn bứt rứt khó chịu. Hoặc người bị nọc bịnh giang-mai truyền nhiễm phát ra ngứa, lở loét, bạch, đại-tiện táo kết, tiểu tiện vàng đỏ v. v. đều được khỏi cả. Lại còn giúp để giải trừ các chất chuyển độc như Khinh-phấn thủy ngân, bàn miên và tam-thiên-đơn, ở các thứ thuốc lậu với giang-mai mà các ngài đã uống nhiều khi trước.

Mất hộp 1$00 nữa là 5$00

Ở xa xin viết thơ về kể rõ bịnh của, mua cách lĩnh hóa giao ngân rất tiện.

Á-CHÂU DƯỢC-PHÒNG
N° 127, Hàng Bông (Cửa-quyền) — HANOI

ĐỘC GIẢ NÊN CHÚ Ý

Chỉ chỗ hại những người đau bịnh phong tình, ham dùng thuốc mau mạnh

Như tiêm la, cốt khí, sang độc, dương mai, đau lậu, v. v. thường qui ngài hay giấu muốn cho mau mạnh nên dùng làm thuốc có chất độc mà hại cả đời. Miễn cho mạnh liền thì thôi chớ qui ngài đâu rõ những thuốc ấy có: thủy ngân, khinh phấn và nhiều chất độc nữa, mùi hôi tanh khó chịu. Uống không dám nhai, nếu lỡ nhai thì sưng răng, sưng nướu, còn nước vô rồi thì ọi mửa, công phạt bịnh nhơn đủ điều, làm cho nọc độc nhập vào cốt, đuổi vi trùng chạy cùng mạch máu mà nhiễm độc cả châu thân, phá hại ngũ tạng lục phủ, ít ngày kế mạnh. Nhưng làm thế nào cũng trở lại, vì gốc độc vi trùng còn lưu truyền trong ngũ tạng không tạng nào mà không có, dầu bịnh nhơn thiệt mạnh đi nữa là tại còn sức, qui ngài chờ vội làm tưởng là hết dứt nên thức khuya, làm công chuyện mệt, thế nào cũng trở lại (đó là bịnh lâu năm) hành nóng lạnh, nhức mỏi tay chơn, đau ngang xương sống, đau thất ngang lưng, đau rang nơi ngực, bất ho, đường đại bón, đường tiểu có chút mủ cùng làm như sợi chỉ hay là muốn lở lói ở đâu thì lở. Như thế lâu ngày hại cho tánh mạng. Người đàn bà vì đó mà sanh ra bịnh bạch đái hạ, nhiều hơn là khí huyết suy kém, lâu ngày thành ra đau tử cung, huyết trắng ra dầm dề lộn máu, lộn mủ có dây có nhợ, hôi tanh khó chịu, mà nhứt là đàn bà có thai phải tiểu sản hay là sanh đẻ phải trắc trở thật hết sức nguy hiểm tánh mạng vô cùng, thêm đứa nhỏ không tội mà chết oan, dầu còn sống sót đi nữa, cũng không thể nào tránh khỏi ghẻ chốc, cùng chịu khổ tật cả đời vì gốc độc di truyền.

Vì các chứng bịnh phong tình chúng tôi đã thuật trên đây hết sức nguy hiểm, thiên biến vạn hóa, luân chuyển thiên niên, các nước Âu-Mỹ, các nhà bác sĩ chuyên môn đang cặm cụi nghiên cứu một cách kịch liệt, các ông ấy đã tài liệu, trưng ra đủ bằng cớ và vật liệu nhưng mà có nhiều bịnh phải trị lâu năm mới dứt tuyệt. Trái lại người mình hay là người Tàu tài gì mà trị ngay bịnh nầy cho mau mạnh đặng một là thiếu tài liệu, vì không có trường học cho thực hành, hai là không đủ khí cụ và vật liệu, thì có môn làm càng nói bường dùng toàn những mảnh dược độc (cho nhập vào cốt) mà hại bịnh nhơn thêm.

Vậy đồng bào ai lỡ đau nhằm mấy chứng bịnh phong tình trên đây: mới phát hay là lâu năm (độc nhập vào cốt) nặng nhẹ thế mấy mau tìm thuốc: «SƯU-ĐỘC-BÁ ÔNG-HOÀN» của nhà thuốc «ÔNG-TIÊN». Dùng sẽ dứt tuyệt khỏi trừ căn, không hại sinh dục không hành bịnh nhơn. Muốn biết chắc thuốc nầy có tài giải độc, và trừ tuyệt bịnh, sau khi dùng thuốc ít ngày sẽ thấy rõ nó tống lôi gốc độc ra hoặc theo đường tiểu, đường đại, hơi thở, lỗ chân lông nếu bịnh nặng lâu năm nó sẽ trồi hết gốc độc ra ngoài da kẻ dùng tiếp ít bữa thì hết. Đó là một cái bằng cớ. Còn như lở lói ngoài da nơi dân âm, không cần phải thoa xức thứ gì, dùng thuốc nầy cũng lành, đó là hai cái bằng cớ chứng chắc và thấy trước mắt, cho người bịnh tin dùng nếu ở trong gốc độc không ra hết, xức thuốc gì cũng không lành dầu có lành chỗ nầy cũng lở lại chỗ kia.

Nên đặng người Tây, người Tàu, người Ấn-độ, người Cao-mên và người Annam ngàn người dùng rồi không sai một. (Coi thơ khen tặng và công nhận ở sổ bao tới).

MỘT HỘP 1$50 DÙNG 5 NGÀY CÓ BÁN LÊ KHẮP ĐÔNG PHÁP

Có bán tại: *Dalat: Nam Nam dược phòng, Phanthiết: Lê nam Hưng, Phanri: Trương trung Bỷ, Phanrang: Đỗ Quang Nhương, Mỹ tho: Quan tanh Hòa, Vĩnh Long: Võ thị Trang, Ninh hòa: Quản tanh Hòa, Qui nhơn: Mã văn Ba, Bình định: Nam thịnh Xuân, Tamquan: Lý cửu Đường, Bồng son: Diệp a Vinh Maison Nam Thanh, Quảng ngãi: Trần Cảnh, Tourane: Nguyễn hữu Vinh, Hue: Vĩnh Tường 51 rue Gia-long, Quảng-trị: Thông Hoạt, Đồng hới: Thuận long, Vinh: Sinh huy 59 phố ga, Thanh hóa: Gi long dược phòng 1 grand'rue, Nam định: Việt Long 75 rue Champeaux (bên hông của trường), Hải phòng: Nguyễn văn Minh 51 Rue P. Doumer, Hanoi: Nguyễn văn Đức, 11 rue des Caisse, Vientian: Lê xuân Mai Maison Âu Bá ở Ny-yên văn Huy Paksé: Nguyễn văn Đông và khắp cả Trung Nam bắc, các nơi buôn thuốc Annam ta đều có bán. Ở xa gởi lĩnh hóa giao ngân và cần thêm đại lý nơi nào nhà thuốc chưa có do:*

PHARMACIE ÔNG-TIÊN ANNAM DƯỢC-PHÒNG
32-34-36-38, Rue P. Blanchy Prolongée à Pan-nhuận — SAIGON

Ai ơi, xin chớ ngại ngần,
Viết thơ hỏi giá mà cần giá hàng.
Mới hay cao hạ rõ ràng!..

Mới có các thứ lụa Madeng khổ đồng biên satin rộng 0m90 giá 0$85, biên satin rộng 0m85 giá 0$82, rộng 0m80 giá 0$72, rộng 0m75 giá 0$62 một thước.

Lụa xanh đen tốt, rộng 0m75 giá 0$55, hạng vừa 0$50, hạng rẻ nhất 0$47 một thước.

Áo chemisette hạng tốt có fermeture 1$20, cái các 1$00 một cái. Hạng vừa có fermeture 1$00, cái các 0$80, hạng thường cái các 0$40 một cái. Áo tắm người lớn 0$80. Con nít 10-12 tuổi 0$65, 6-7 tuổi 0$50 một cái. Áo tập thể thao người lớn 0$30, con nít 10-12 tuổi 0$25, hạng 6-7 tuổi 0$20 một cái.

Tất đá ban người lớn 0$35 một đôi. Giày vải trắng cao su, đế crépe đúc, hiệu «con Ngựa 1$20, hiệu chim Khôa» 1$50 một đôi. Dép sandales kiểu mới hạng tốt 2$20, hạng vừa 1$30 một đôi. Giày tây toàn da hạng vừa 2$50. Giày tây kiểu mới hạng tốt đặc biệt 5$00 một đôi.

Porte feuilles 3 xếp rộng 0m16 có fermeture 1$20 — không fermeture 1$00
» » 2 » » » 1$00 — » » 0$80
» » 3 » hạng vừa » 0$65 — » » 0$50

XIN CHÚ Ý. — Mua lẻ từ 10$00 trở lên, không mất tiền cước.

Mua sỉ, xin theo đúng bản giá riêng «tháng tháng»

AN-THÀNH
N° 41, Phố Bông Đào — HANOI

NHÀ THUỐC

ÔNG TIÊN

Xin giới thiệu luôn ít món thuốc hiệu ÔNG TIÊN

Đã có công lớn với đồng bào
mình là Nam chi Bắc)

Trừ bịnh ho lao vô thổ huyết ra, qui ngài dùng đã thử thuốc rồi mà không hết nhơn, ho gió, ho phong, ho đờm, ho cảm, ho hen, đàn bà có thai mà ho, con nít cảm gió ho, hễ có đàm nên không dùng đến thuốc HO BỔ PHỔI hiệu ÔNG TIÊN, trong 3 phen đồng hồ, qui ngài sẽ khen lắm vô cùng, thuốc hết sức hay, vì đang toàn chất bổ phổi mà trị bịnh ho. Mỗi gói giá 0$10

Cần kíp

Khi nào đờm nhớt cảm gió, ấm mình, sổ mũi, muốn có hơi trái nóng mà mong, hay khóc đêm-đó mà bài trên, con mắt lờ đờ, nếu không biết lực thuốc cho có đúng sẽ hại đến tánh mạng, mau tìm cho đặng THỐI NHIỆT TÁN hiệu ÔNG TIÊN cho đúng trước sau trong 10 phút hết liền, chẳng như vậy chẳng lại đâm làm cam đoan, giá thật rẻ, mỗi gói 0$10.

Người kén xổ cách nào?

Dùng THUỐC TIÊU XỔ hiệu ÔNG TIÊN cũng đúng, vì không bót, không đắng, không đau bụng, bất luận no hay đói, lúc nào có việc ăn uống như thường, khỏi cần kiêng cữ, nhẹ và rất đảm đang, phần đi, nên lắt, uống ít thì chuyển trường và mau tiêu hóa vật thực, lại trừ đặng những bịnh như: thống, kiết, chướng nước, lâu bụng, đầy da bụng, ho, hen, hen, tê và phong đàm.

Mỗi gói uống đặng 5-6 lần giá 0$10.

Các thứ thuốc trên đây có bán khắp nơi đại lý nhà thuốc ÔNG TIÊN.

Trong nhà trong cửa
ai ai
cũng phải có sáng
THUỐC HƯỚN
PASTILLES
VALDA

đàng Khi, có con nít đi học,
Khi có ông già bà cả ra về,
Cùng số người phải đi ra,
tới sở làm,

THÌ ĐEM THEO TRONG MÌNH
hoặc ngậm chơi trong cổ họng hơi
Khơi bịnh.
hoặc ngậm mà trừ bịnh,
như Ho sổ mũi, đau cổ, mệt thở,
ho đàm, tức ngực, vân, vân.
MÀ NHỨT LÀ PHẢI NHỚ
dùng lấy một thứ
THUỐC HƯỚN
PASTILLES
VALDA
mà thôi
bán đựng trong hộp
coi trên nhãn phải có hiệu chữ
- VALDA -
MỚI THIỆT PHẢI

HAI THỨ HAY!

TAM-XÀ HỒ-CỐT CAO

Chuyên trị các chứng đau xương, bong gân, cảm mạo, phong hàn, ở nơi nước độc, sinh chứng tê, bại, phong thấp, gân thịt rật máy, sưng tay, phù chân, đắm bóp chẳng đau. Đàn bà sau khi ở cữ, bị tà phong nhiễm vào lỗ chân lông, sinh tê buốt mặt mũi nặng nề, cử động khó khăn, các ông già khí huyết kém, gân cốt yếu đau, dùng thuốc nầy lập tức công hiệu.

Mỗi ve giá 1$50 6 ve 7$50.

BỔ THẬN! BỔ THẬN!

Thận là cốt yếu của nam nhi, nếu thận hư suy thì bao mòn tinh huyết, tỉ dụ thể gầy còm, đau lưng, mỏi vai, kém ăn ít ngủ. Hoặc bị bịnh phong tình để lâu ngày chưa tuyệt nọc, đi tiểu lúc trắng lúc vàng, đầm dương vật thường có tinh khí chảy ra như sợi chỉ, rải gà, vẫn đục như nước vo gạo, sinh chứng Di, Mộng, Hoạt tinh. Không chạy chữa ngay, lâu ngày sinh tai ù, mất hoa, chậm đường sinh dục. Mỗi ve giá 1$30, nửa tá 6 ve giá 5$00.

Bán tại hiệu QUẢN-HƯNG-LONG, N° 80, phố Khách, Vinh
ở xa gởi lĩnh hóa giao ngân
TIỀU-HẠNH-LÂM dược phòng, phố 108, hàng Buồm, HANOI

BAO NHIÊU BỆNH
không mắc nếu không có
BỆNH TÁO!
chưa ngay bệnh táo đi!

Trà GARFIELD chưa khỏi hẳn bệnh táo, vì trà đó chế ra được là nhờ hai sức mạnh: Tạo Hóa nhân đức và Y Thuật khéo tìm ra thấy sự bí mật của Tạo Hoá.

Gan và lương thân làm cho đau đớn vô kể, lại nhức đầu luôn luôn, lại hay đau nhức gân cốt thành ra ngủ không được, làm gì cũng thấy khó nhọc, hay là chán nản ngay. Bao nhiêu dấu chỉ bịnh đó cũng chỉ vì máu sâu, là tại ruột không được sạch sẽ, vậy nên các ngài phải tìm cách chữa các bệnh ở ruột đi, sẽ khỏe mạnh lại ngay.

Ngày nay y học tấn tới, tìm được sự bí mật của Tạo Hoá, chế ra được trà Garfield để các ngài dùng. Chế bằng cây cỏ thật nhiều vi-ta-min, chế theo một cách bí mật — không ai biết — thành ra trà Garfield kiến hiệu quả: chưa khỏi hẳn bệnh táo và 44 bệnh khác chỉ vì bệnh táo ma sinh ra, có khi những bệnh đó làm hại người ta, trông chỉ còn chơ cái sác thôi!

Trà Garfield làm cho bắp thịt quấn ruột lại được chắc chắn mềm mại, các chất tiêu chảy ra ruột nhiều thêm ra, nuôi lại da ruột cho nó mạnh mẽ — nếu không thì bao nhiêu vi trùng chạy qua da ruột vào máu — trà Garfield rửa ruột thịt cho sạch sẽ, vừa chóng, vừa kỹ lưỡng... lại không nguy hiểm gì. Hàng vạn người tìm bao nhiêu thuốc chả thấy kiến hiệu gì, đến lúc dùng trà Garfield khom khoái như người sống lại. Ngay từ chiều nay, uống thử một chén: uống sự vui sống, trẻ trang, khỏe mạnh...

Bệnh đau gan chưa khỏi ngay

«Tôi không may cái gan sau quá, thành ra có nhiều khi bị đau nhức gan vô kể. Tôi dùng trà GARFIELD, sung thấy kiến hiệu lắm. Tôi có nhiều dịp khuyên người quen dùng trà này, ai cũng chịu là thuốc giỏi. Trà GARFIELD thật chóng kiến hiệu, dễ tiêu ngay, hết đầu đớn, lại vui vẻ và can đảm như trước. Xin nhờ ngài gởi ngay cho tôi vài gói trà này, để cho tôi và trong nhà ai cũng dùng.»

Bà M..., y phó tại chanh viện Radiologie, 103, Boulevard Voltaire, Paris

THÉ GARFIELD
Các hiệu bào chế
Phòng chế thuốc DENSMORE, 25, Rue Dagorno, PARIS (XII°)

BỘ BA!...

MUỐN: TỐT. LỢI, RẺ

XIN ĐỂ Ý MÀ DÙNG:

1) DẦU XĂNG (ESSENCE)
2) DẦU NHỚT (HUILE)
3) MỠ (GRAISSE)

Có dùng mới biết;

SHELL

SHELLCOOL
SHELL A CYL
HUILE SHELL
GRAISSE SHELL

biết chắc dùng mãi.
Đâu đâu cũng sẵn có
SHELL

Imprimerie TIẾNG DÂN, HUẾ

Directeur Gérant: HUỲNH-THÚC-KHÁNG

SỐ 815 — RA NGÀY THỨ TƯ — 24 JUILLET 1935

PHỤ-TRƯƠNG TIẾNG-DÂN

MƯU LƯỢC VÀ CAN ĐẢM
CỦA MỘT NHÀ VĂN HÀO

(Dật sử Lương-Khải-Siêu tiên sinh trong khoảng Hộ-quốc-quân đánh đổ Viên-thế-Khải)

(Tiếp theo Phụ-trương số 811)

Một đoạn lịch-sử của Thái-Tùng-Ba

«Nói đến cuộc đánh đổ Hồng hiến đế chế, có một ngón tay là nhắc đến vị anh hùng chủ-động Thai-Tung-Ba (Thái-ngạc). Sự nghiệp Thai-công đồng-bào ta đã nhiều người biết thừa, không cần kể nhiều, ta xin kể chỗ giao tình trong 2 người Thái với ta :

Lúc ta mới 24 tuổi (1897 Quang-tự đinh-dậu). Học tại Thời-vụ-học-đường Hồ-nam, Thái-công lúc ấy mới 16 tuổi, là một cậu bé nhứt trong 40 học trò. Chúng ta ở học chung độ nửa năm, rồi thành một nhân cách chung. Đến năm thứ 2, gặp cuộc Mậu-tuất chính biến, ta chạy sang Nhật-bản. Thai cùng bạn đồng học 10 người, trải biết bao chông gai cay đắng, sau mới thoát sang Nhật bản tìm ta. Sau ta hỏi ra mới biết lúc Thai ở Trường-sa sang Thương-hải, trong túi chỉ có 200 đồng tiền chính. Vậy mà lặng lội sang đến Nhật-bản!

Tìm gặp ta, ta cùng người bạn trước cùng học tại Thời-vụ-học-đường là Đường-tái-Thương tiên sanh, mới cùng 10 anh em chung thuê một gian phòng ở với nhau. Chúng ta lại cùng nhau kết một bạn học chung.

Độ trên một năm, lúc bấy giờ chúng ta ngày nào cũng xoa tay vỗ ghế hăm hở muốn làm việc cách mạng. Đường tiên sanh mới mang cả mấy cậu về nước, trù tính công cuộc thực hành. Thương hại thay! Mấy anh văn nhược mình trần tay không, mà ra đương trường với gươm súng, tài gì tránh khỏi thất bại. Bao nhiêu học sanh theo Đường chết hơn phần nửa. May cho Thái-Tùng-Ba lúc ấy mang thư Đường sang Hồ-nam nên khỏi chết vẽ nạn Hán-khẩu! Lại còn một cậu hiện nay làm tay trọng yếu trong giáo giới là Phan Ngayên-Liên, cũng là một người sống sót trong cuộc ấy.

Thái-Tùng Ba trong cuộc cách-mạng Dân-Quốc và thời Hồng-Hiến

Thái nguyên tên là Căn-dân, sau khi thoát khỏi nạn vẽ cuộc thất bại của Đường tái-Thương, đổi tên là Thái Ngạc, gieo mình vào trường học lục-quân. Sau tốt nghiệp nhập vào quân đội Vân nam, cuộc đánh Mãn thành năm Tân hợi (1911). Vân-nam độc lập, Thái làm đô đốc tỉnh ấy 2 năm.

Đến năm Dân-quốc thứ 3, Thái từ chức Đô-đốc trở về Bắc-kinh. Thái từ chức không phải vì ai bức xúc, nhân dân Vân-nam đều nguyện lưu, mà chính-phủ cũng không muốn cho Thái từ. Song Thái đã định ý-chí trước, là có 3 cớ :

1) Là lo cho bọn quân nhân phiệt cầm chánh quyền, chia bớ rẻ đất sau nầy, định kiểu chánh thời không tốt ấy, ma tự lấy mình làm gương.

2) Là đối ngoại có cái hoài bảo riêng, định huấn luyện một lớp quân đội mới để đối phó ngoại địch.

3) Vì ở Vân-nam 2 năm rất khó nhọc, trong mình suy nhược, cần nghỉ một độ để dưởng sức. Thái-công trước sau có gởi cho ta 10 cái thơ thương lượng việc từ chức ấy.

Từ đó Thái-công cùng ta lại ở chung tại Bắc-kinh một năm. Lúc ấy chúng ta có mối sĩ tưởng rất ngu dại viển vông, là định dắc Viên-thế-Khải lên con đường chính-trị chân chánh, kiến thiết cho nước nhà những công nghiệp to tác, (tức là hiệp tác với chánh phủ Viên). Ta cùng người bạn thân nữa là Thang-Đắc-Đốn tiên sanh — Người nầy chết trong việc hộ quốc — chuyên nghiên cứu vấn đề tài chánh; còn Thái-công thì chuyên nghiên cứu vấn đề quân sự. Cũng nhờ cuộc sanh hoạt trong sự học vấn, mà chất chứa những điều kinh nghiệm trong trường thực học, càng có lý thú hơn lúc học nói suông.

Đế chế bắt đầu thực hiện

Cuối năm Dân-quốc thứ 3, cách cử động của Viên một ngày một khác, chúng ta đã nghi đến sự cần phải ly dị họ Viên, không thể chơi với bác gian hùng nầy được. Ta phải dời nhà sang Thiên-tân, rồi về Quảng đông là quê nhà, phụng dưỡng gia đình, qua mấy tháng trong cảnh gia đình sinh hoạt.

Khoảng tháng 5 năm ấy, ta lại trở ra, vừa đến Nam-kinh, gặp Phùng-Hoa-Phủ quản quân tỉnh Giang-tô, Phùng bảo ta rằng :

Nghe đế chế đã khởi hiện đấy, chúng ta cần phải ra sức tranh đấu thế nào chớ?

Rồi Phùng dắc ta cùng sang Bắc-kinh yết Viên-thế-Khải, định lấy lòng ngay thực trung cáo cùng Viên. Dè đâu những lời chúng ta sắm sẵn để nói với Viên, thì Viên đã hiểu rõ và nói trước chúng ta một cách càng thống thiết rành rẻ hơn. (gian hùng nào có phải tay vừa! song chính vì thủ đoạn gian hùng ấy mà thành hỏng cả đời, để trò cười về sau!)

Chúng ta lại lầm Viên, nhận Viên không có cái dả tâm «làm Hoàng-đế». Phùng về Nam-kinh làm quan, ta về Thiên-tân đọc sách.

Sau đó độ hơn 2 tháng, hội Trù-an phát khởi, làm náo động cả toàn quốc!

(Hội Trù-an gió bọn chưn tay của Viên đề xướng tuyên bố chủ nghĩa đế chế, đại ý nói tính thế nước Tàu chỉ thích với chánh thể quân chủ lập hiến, không thích chánh thể cộng hòa v. v. ấy là bước đầu Viên định bước lên ngai vàng).

S. B. T. thuật

(Còn nữa)

Tấn thảm kịch tự sát «chùm» gớm ghê ở Thượng-hải

Một nhà 6 người, ở trên tháp đèn 6 tầng nhảy xuống và một nhà 3 người uống thuốc độc chết!

Thượng hải ngày 5-6-35 (tức 5-5 ta), tại thế giới Du-nghệ-trường về lô giới Pháp, phát sanh một thảm kịch một nhà 6 người ở trên tháp đèn nhảy xuống mà chết.

Hồi đó độ 11 giờ đêm, nơi trường ấy người ta qua lại đông đảo trước thấy một người ở trên tháp đèn nhảy xuống, người ấy đàn bà, tuổi trên 30. Người ta đương xúm lại la ó, thì tiếp 3 người cũng ở trên nhảy xuống, 1 người đàn bà độ 30 tuổi, và 1 đứa trai độ trên dưới 10 tuổi. Rồi lại 2 người nhảy theo nữa, một người đàn ông độ 30 tuổi, và 1 đứa trai độ 14 tuổi.

Thế là cả 6 người cùng tự sát bằng cách nhảy gớm ghê ấy.

Trong 6 người người ấy, 5 người kia đều chết tươi, duy đứa trai 14 tuổi còn thở, song đem vào nhà thương rồi cũng chết liền.

Án tự sát thê thảm nầy, chưa rõ nguyên nhân vì sao, người ta đoán rằng người đàn bà già là mẹ, 2 người độ 30 tuổi kia là vợ chồng, còn 3 đứa nhỏ ấy chắc là con em nhà ấy.

Xét trong mình người đàn ông 30 tuổi có bức thơ tuyệt mạng, nhà đương cuộc chưa tuyên bố. Song ai cũng đoán rằng thảm kịch gia đình nầy tất là do vấn đề kinh tế khuẩn bức gây ra.

Cách đó vài bữa, lại có tấn thảm kịch nhà Trương-nguyệt-Kim 8 người đều uống thuốc độc tự tử nữa.

Đời nầy lắm cái chết thật thương tâm!

HIỆN TRẠNG DÂN QUÊ

Vừa rồi tôi có về quê mấy bữa, gặp giữa vụ thuế, cảnh tượng quê mùa cực khổ được in vào nào nhiều đều «tội nghiệp».

Những chuyện được nghe thấy, xin kể ra dưới nầy, để những kẻ lầu cao cửa lớn, lên xe xuống ngựa, rõ thâu cảnh cùng khốn ta sao.

Lo thuế

Nói đến chuyện lo thuế của dân miền nguồn tôi, (Quảng Nam) không bút mực nào tả được: kẻ bán đồ đồng, kẻ bán nhà, bán mít, mót mây hết sức, ngày đêm chỉ sợ cái gông và cùm, lao lư không ngủ.

Thuế đã đến kỳ mà còn thiếu nhiều qua. Bữa tôi về quê (25 Juin) đã có giấy thúc thuế. Có người kia kể: một bữa nọ có thấy Chánh tổng tới nhà người lý trưởng trong làng (làng H. A.) thấy đề thúc thuế; người lý trưởng thở dài trả lời: «Quyền Bộ đó, cái triện đấy, nếu thấy lấy đem nộp quan được càng hay, chứ tôi chịu phép. Thấy nghỉ, dân kiệt quá, làm sao!». Thấy chánh ngơ ngáo về.

Đau gần hết cả phái

Nhân qua nhà người bạn chơi, được tin quan Tư ở Faifoo về khám bệnh cho thuốc; chú trưởng và chú phòng vào xin giấy mực nơi người bạn để khai số người đau; thấy chỉ một xóm con con đã 80 người khai đau, mỗi người 2 bệnh. Người bạn nói: «Đó là vì mỗi nhà khai một người, nếu cho khai hết thì có lẽ cả xóm đều bệnh cả!».

Vì bệnh mà dân chết nhiều

Có quan Tư về khám là vì đâu chết nhiều quá. Mà chết là vì đau, đau là vì cực nhọc: nhà trên núi cao, xung quanh lách phủ, ra đi làm ăn, bị lách cắt rươm máu cả hai ống chân, nhân đó thứ vắt (giống loài đỉa, song vắt ở trên khô) đeo vào cắn lở lói ra, lại thêm bệnh sốt rét rừng (paludisme) là bệnh nó «thương mến» dân núi vô cùng, hai thứ «kết mạt ước» với nhau mà đục khoét dân nghèo, phải chết.

Bị bệnh, người không thuốc uống là đa số, mà còn một số vì quá mê tín, có bao nhiêu đem mua heo gà cúng mải, đến khi người chết thì gia sản cũng kiệt!

Cho hái rẻ chè

Vật sản ở miền nguồn, thời không nói sự giá rẻ làm gì cho rườm bút. Cau, quế, chè, tiêu, giống gì, giống gì cũng vậy, đã rẻ mà nhân nhịp thuế, người ta eo xách nó lại rẻ mạt.

Chính ông thân sinh của người bạn tôi kể chuyện: vườn chè ông ta không hái được nữa, sợ lỗ cơm ăn làm. Muốn mót của rơt, chỉ rồi mùa cấy, cho bọn nghèo dọc xóm tới hái rẻ, được bao nhiêu chia hai, nó một nửa, mình một nửa, lại phải cho nó ăn một bữa cơm trưa.

Nhà ông nầy cũng chỉ đủ ăn, nhưng thuế mà may lo khẩm là nhờ nghề thầy lang được nhiều người tin.

Giấy học ăn lúa

Người bà con tôi học lở dở, ở nhà có dạy nơi trường bên cạnh được mấy tháng. Người ta thì dạy có bồng bằng bạc; trái lại, thầy nầy, làng chỉ trả cho một số lúa!

Bắt con bỏ học đi đón trâu

Dọc xóm tôi, hiện có mấy đứa bé theo học trường làng mấy lúc, nay cha mẹ nó tìm không ra đứa đón trâu và cũng không cung cấp được học phí, đành phải rút về cho theo nghề «thả vi» ngoài đồng!

Lo đạc điền

Vụ thuế đang lê mê chưa xong, thế mà ở miệt hạ bạn đã có chỗ khấu bạc thuế vào bạc phụ phí đạc điền, nhiều kẻ than van.

Một ông lão kia ở tại T. K. nói:

— Nguy quá! thuế năm nay chạy đã gay mà còn thêm nỗi đạc điền, không biết kiếm gì lo cho đủ đây! Sự cực của dân quê chúng tôi, chưa biết đến bực nào!

Những điều kể trên, đều thật sự, song đó cũng kể lược thôi.

Hiện-trạng

(*Người quê miền nguồn*)

Cái nạn «mất thơ, mất tem»

Bản báo thường tiếp được bài các nơi gởi lại, nói chuyện «mất thơ, mất tem» ở các trạm nhà quê, mà không nói thơ ấy viết ngày tháng nào, gởi cho ai, ở tỉnh nào, vậy là không có giá trị, nên xin miễn đăng.

Tiếng-Dân

CHUYỆN ĐỜI CỦA CHƯƠNG-MAI

Một cái lệnh cấm rất ngặt

Nằm trên nhớ nhớ một độ có tờ báo nói chuyện «tầy chay đít cua» ở xứ văn minh, cái đó vì đã cả nên có người chán mà nói chuyện «tầy chay chớ», xứ mới học đòi lu hóa như xứ Cổ-Việt ta mà tầy chay đít cua thì còn lấy gì phô với đời là mình học văn minh.

Gần đây ở nước láng giềng, tay độc tài Tưởng-giới-Thạch mới ha một cái lệnh cấm, cũng lợ lợ như chuyện «tầy chay đít cua» nói trên, mà còn ngặt hơn là:

Cấm các cơ quan không được phán sức phô trương, tô vẽ chương trên mặt giấy.

Sở dĩ có lệnh cấm ấy là vì gần đây các cơ quan hành chánh và quân chánh ở các tỉnh, thường có thứ «công tác báo cáo», nhất là vào khoảng cuối năm hay là nhịp cũ mới bàn giao, thì có một thứ tổng báo cáo kể những công tích của mình trình báo với cơ quan chủ quản, lại in ra cả ngàn cả vạn bản làm đồ tuyên truyền, đã thành thói quen, thanh có lắm kẻ mượn đó để phô trương phấn sức, chuyên làm văn chương trên mặt giấy mà không có chút sự thực gì.

Vì vậy nên có lệnh: các cơ quan làm bản báo cáo, chỉ trình lên cơ quan thượng cấp một bản và để một bản lại lưu chiểu. Làm việc chức phận là nghĩa vụ phải làm, có gì là đáng khen, nên không được làm lối báo cáo tuyên truyền như trước nữa. Ai có công trạng đặc sắc đủ làm gương cho các địa phương tham khảo, thì bản báo cáo ấy trình thượng cấp cơ quan chuẩn cho mới được in phát ra.

Đấy cái lệnh cấm đã ngặt chưa! nếu ở xứ ta thì càng ngặt hơn:

Thường ta thấy từ bộ, tỉnh, cho đến phủ, huyện, mỗi một lần thay đã đổi mới thì quan cũ có bài kể công trạng trong lúc đã qua, quan mới tuyên bố công việc mình sẽ làm, các báo đăng tan rầm lên. Cho đến quan Nghị, khi ra ứng cử thì có bài bày tỏ chương trình công lợi công ích, trang cử rồi có bài tường thuật công việc đã làm trong mấy kỳ hội đồng, cùng những tờ yêu cầu vì nước vì dân, xấp nco xấp ấy trông vào chữ chải như rừng rậm. Như vậy mà nếu có lệnh cấm như Tưởng đã thi hành ở Tàu thì lấy gì mà phô với công chúng là học văn minh chớ.

Mà ngặt đến các nhà báo thiếu bài nữa: nhà báo mà được những tờ tuyên cáo ấy, đăng lên trương nầy trương nọ, chỉ thêm một vài lời tán hão ở đầu bài, có phải là khẻ không? cấm thì nhà báo cũng nhọc nhằn!

Tuy vậy, họ Tưởng cấm các cơ quan dưới không được phô trương trên mặt giấy những điều không có sự thực, mà chính cơ quan tối cao mà Tưởng đứng đầu đó lại không thấy cấm.

Một cơ quan tối cao nắm cả chánh quyền và quân quyền trong tay, Nhật chiếm Mãn châu, Tưởng làm thinh, Nhật làm ráng cả Thượng hải, Ngô tùng, Tưởng cũng làm thinh; rồi Nhật lập thành nước Mãn châu, hoành hành cả miền Hoa bắc, Tưởng cũng làm thinh luôn nốt! Vậy mà nay nói: Trường kỳ đề kháng, mai huấn lệnh quân dân, mốt bày chuyện tân sinh hoạt vận động... như thế không phải văn chương trên mặt giấy là gì? sao lại cấm các cơ quan khác? Gẫng như họ Tưởng cũng quên rờ sau ót mình thì phải.

Chuông-Mai

VIỆC TRONG NƯỚC

Lý củ ăn, lý mới bồi

THANH-HÓA — Lê-quang-Chiểu, lý trưởng làng Trường cát (Thạch thành) tham lạm sinh sự, đã bị dân kiện nhiều lần, như học phí năm 1934 y thu luôn với thuế là 57$00. Đến lúc lương các giáo sư đòi lại, theo ngân sách hàng tỉnh, còn thừa được 8$14, y tiêu mất. Dân đã kêu tại huyện, quan giao y phải trả cho dân và cho y từ chức, thế mà y cứ khất. Năm nay lý trưởng mới đã thu đủ cả sưu thuế và học phí nộp tại huyện, chỉ còn thiếu số tiền 8$14 ở lý Chiểu, quan lại bắt lý trưởng mới phải bồi.

«Quạ ăn đưa bồi có phơi nắng», lý mới chịu bồi oan!

B. B.

Kẻ trộm trói người nhà lấy của

Đêm hôm 8-7-35, khoảng 1 giờ đêm, quân gian vào nhà tên Dương-văn Qui, ở làng Na-thôn, tổng Ngọ xá, phủ Hà trung, lên mái nhà dỡ ngói cắt rui rồi lần xuống nhà trói người nhà để hòng lấy của. May người vợ thò mò lên ra cửa sau ho hoan lên, lý dịch liền nổi trống lien thanh, suối dân phu đến cứu, thời quân gian đã thoát chạy, và đánh một tên đoàn phu bị thương. Lý dịch liền đi báo quan. Quan phái lính tới nơi thời quân gian đã đi xa. Sáng ngày thầy phái viên về làng Yên phú khám mấy tên tình nghi, đều không có gì khả nghi, rồi về khám tất cả làng Na thôn, có tên T. có dấu vết ở đầu và lưng, nên đã giải về nhà Hà-Trung để xét.

Th. M.

Dân mọt dân đã đến tai nhà pháp luật

NGHỆ-AN. — Làng Phúc hậu, tổng Đô lương, phủ Anh sơn, ở về địa phận sơn lâm, xa phủ huyện, nên bọn nào cường hiếp dân thả cửa. Dân chịu không nổi, nên đã kéo nhau vào đơn xuống kiện lại phan, không xong, nên đã đưa đơn đến tòa kiện mấy việc:

1) Phá thu thuế đinh.

2) Tư tiêu tiền nghĩa thương.

3) Chiếm ăn công điền công thổ.

Ba khoản trên, về khoản tiền nghĩa thương vốn có 2220 quan, mà bọn nào cường tham một, đã sau năm không tính. Còn khoản phá thu thì mỗi mẫu thu thặng 4, 5 hào.

Hiện nay dân số làng Phú hậu là 302 người tất cả 272 người đứng về phe kiện, có 17 người về phe hào cường, và mấy người đứng trung lập. Tỉnh tòa sức cho phủ xét. Sáng hôm mồng 4 tháng tư ta thì quan phủ về làng xử, song cũng chưa xong.

Về phe hào cường có cửa phó Bái-hà-Uyển ta một tay lôn cùi điền tòa có tiếng, vận động đủ cách để dọa dân thôi kiện, song dân ức quá nên kêu mãi.

Dân nguyện

Dân chịu sao nổi?

HÀ-TỊNH. — Làng Xuân viên, huyện Nghi xuân, năm nay bước khỏi tháng giêng, mười nhà thì con ma đói đã đày vò hết tám, chín. Vụ thuế bắt đầu thân từ tháng hai, vì tình cảnh nghiệt quá, có người không muốn sống, như Giai-Hường đã mượn sợi dây oan nghiệt mà tự tử (hôm 28-6-35). Còn năm ngoái, vì không tiền nộp thuế, tự tử có đến 3 người. Dân khốn như vậy mà làng có quan Hường còn góp tiền làm đền, kể 0$50 người 0$35 mới khổ chớ!

S. H.

Còn phụ tiền lộ phí nữa sao?

Vụ thuế năm nay, hạt Nghi xuân, quan Huyện có thu bạc phụ phí mỗi trăm đồng bạc là 0$50, nói làm tiền phụ phí đi nạp.

Phụ nầy phụ khác, dân chịu sao khám!

Nh. D.

Lại chuyện «đánh»

Trần-Cung, mới làm chánh tổng Đan hải (Nghi Xuân), hôm trước kiểm nhận bạc thuế, còn thiếu hơn 300$, nhưng chưa đến ngày nạp, đương lo chạy, thì quan huyện phái lính về bắt chánh Cung và Đinh-văn-Vận (lý trưởng làng Đan hải), chưởi đánh tàn tệ và giam cả 2.

Thiếu thuế thì làm án, thi tịch bồi, chớ đánh tổng lý mà trừ được sao?

Tân khốc

Trường hát kéo dài mãi!

QUẢNG-NAM — Về phố Điện bàn, có trường hát Thạnh-mỹ là hát rông, đâm nào cũng thu được bạc chục; nói lợi thì lợi, về ai, chớ trộm cắp thừa đó khuấy rối. Độ tháng tư, bọn hát mất một mớ đồ khá. Vừa rồi, mồng 5 tháng 5 ta, kẻ trộm lẻn vào xách va ly, rồi bị bọn hát thộp cổ thì ra tên thiệp là tên giữ cửa trường.

Hiện Thiệp đã bị giải phủ, làm án 1 năm, nguyên nó trước đã can án.

Trường hát là nơi tụ họp bọn gian đạo, quan trên nên bãi đi.

Giang hồ khách

(Xem tiếp trang sau)

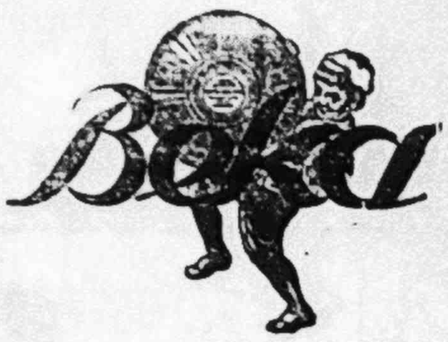

Mme RICHARD

Phono-Photo-Musique

Trước ở đường citadelle số 7

NAY DỜI ĐẾN

Đường GIA - LONG số 87 — HUẾ

KỀ TRƯỜNG HÁT

Nhà rộng, Hàng hóa đủ hơn

Ngoại máy hát đĩa hát BEKA, lại còn bán máy chụp hình và đồ phụ tùng giá như bên Pháp.

Đờn tây như violon, mandoline, banjo giá từ 8$50 của hiệu COUESNON — PARIS.

TAM-TIÊN KIÊN TINH

BỔ - THẬN

Trị: Thận hư, Mộng tình, Di-tình, Hoạt-tình

Môn thuốc gia truyền chuyên trị bệnh cho thanh-niên các chứng thuộc về tâm-thận bất giao, tinh khí hư nhược, sinh ra mộng-tinh, di-tinh, hoạt-tinh, tinh khí bất cố. Khi sơ phát thấy trong mình buồn bã, đau lưng mỏi vai đêm nằm thao thức ít ngủ, hay chiêm bao mơ màng nhiều điều kỳ quái. Khi nằm xem sách hoặc ngồi làm việc gì mà đứng dậy thì tự nhiên choáng váng cả thân thể, mặt hoa tai ù hình như muốn ngã. Đêm ngủ hay giật mình (có lúc vừa đặt mình nằm thiu thiu thì đặt nảy mình như cách sấp ngã). Mới bị chỉ dùng 2, 3 ve là khỏi ngay. Nặng 6 ve là khỏi hẳn.

CHÚ Ý: Những người sau khi khỏi bệnh lận, tiểu tiện nóng, khi vàng khi đục, quy đầu đỉnh ướt có sợi như rãi gà, có khi đi tiểu như nước vo gạo và đau thắt ngang lưng dưới. Dùng hết 6 ve này là khỏi và giúp sự sinh dục chóng có kết quả. *Mỗi ve 1$00 — Nửa tá 5$00.*

TAM-TIÊN

BIỂU-KINH

Trị: Đàn-bà kinh-nguyệt không đều

Chuyên trị đàn bà con gái kinh nguyệt không đều, tháng mau tháng chậm, tháng có tháng không, có khi đôi ba tháng ra mới thấy một lần hoặc có người đến kỳ kinh phát rong, nhức đầu đau bụng, choáng váng mỏi mệt, rồi đầu đầy đa vàng tê ngứa, trong bụng thường có những hòn huyết như quả ổi. Dùng thuốc này có thể tiêu trừ được các bịnh, làm cho kinh nguyệt điều hòa. Tự khắc huyết vẫn hồi tốt. Ai đã dùng qua công đều khen ngợi và công nhận là môn thuốc đi đầu kinh quý nhất cho chị em bạn gái.

Mỗi ve 1$00 — Nửa tá 5$00

TAM-TIÊN

KIỆN-NHI

Thuốc bổ quý nhất cho trẻ - con

Phương thuốc này chuyên bổ cho trẻ con cực kỳ là hay, trẻ nào đã dùng được ba ve thì thấy khoẻ mạnh là thường, các trẻ sau khi bắt cứ bị bịnh gì mới khỏi rồi mà dùng thuốc này có thể làm cho tiêu diệt cội rễ của bệnh cũ, làm cho tỳ tiêu hóa được mạnh mẽ, giúp cho gân cốt chóng nở nang. Thật là phương thuốc chí bảo cho trẻ con. Trẻ trí các chứng cam đều rất tốt. Không cần phải khoe khoang nhiều về thuốc này, bằn-điểm sẽ in hình những trẻ trước và sau khi dùng thuốc này ra thế nào để các ngài xem mới rõ.

Mỗi ve 1$70 (cần đại-lý) Bán lẻ:

SINH-HUY-DƯỢC-ĐIỂM, 59, PHỐ GA, VINH

Đại Lý ở Huế, Vân-Hòa 87 Paul-Bert

Mme Phan-Thị-Lộc rue Taforin Đại-lý ở Vientiane

Mai Linh 60 - 62^A Paul-Doumer Haiphong

Một thứ thuốc hay nhất Đông-Dương

Ấy là thuốc bổ nhu-phiến chế bằng các vị thuốc bắc và nam. Hiện thuốc này đã được quan Chánh tòa thí nghiệm Hanoi cho giấy nhận thực ngày 17 Mars 933; và được lại Tòa án số 47; để biết rằng thuốc này công hiệu phi thường, không thuốc nào sánh kịp. Nếu các ngài bận việc làm hoặc người có bịnh mà phải nghiện, dù nặng đến đâu uống thuốc này cũng bỏ được ngay. Khi uống thuốc này, người rất mạnh khỏe, không sinh bệnh tật, đi làm như thường; và sau khi bỏ xong, người không sinh bệnh trị. Thật là hiệu thuốc hoàn toàn nhất Đông Dương vậy. Khi các ngài mua thuốc đã có giấy nhận-thực của quan thầy thuốc làm bằng. Thuốc có năm hạng giá bán khác nhau. Hạt mỗi bữa một đồng cân thuốc thời dùng hạng nhất 5$00; Hạt mỗi bữa 8, 9 phân thời dùng hạng nhì 2$00; Hạt 6, 7 phân dùng hạng ba 2$00; Hạt mỗi bữa 5, 6 phân thì dùng hạng tư 1$00; Hạt 1, 2 phân dùng hạng năm 0$50 một chai. Bản hiệu bán các thứ thuốc và chữa các thứ bệnh như sau này. Đàn ông Di-tinh, mộng-tình 1$00; Đàn bà kinh nguyệt không đều, tháng có, tháng không, ít huyết, đen huyết, hôi huyết, lỗng huyết, khí hư, bạch đới, không đẻ hay có đẻ không nuôi 1$00. 6 hộp 5$00 ho lao, ho hen, suyễn thở, khái huyết, thổ huyết, tiểu huyết 1$00. Phong thấp, tê bại hồi cốt tửu 1$50. Đau mắt mang, mộng nhãn quyết 0$50; Lận giang-mai 0$50, sốt rét, sốt rét mê 0$30 một chai uống trong 10 phút bệnh bớt cữa, cùng các bệnh khác kể ra không xiết. Khi các ngài cần thuốc chỉ xin viết thơ kể bệnh, bản-hiệu gửi thuốc tới ngay, gửi cách lĩnh hóa giao ngân. Viết thơ đề bì cho chủ nhân *Mr Trần-đức-Sở* dit *Tam-Tỉnh Y-Quán* phố *Xe Điện* số nhà 73, *Hanoi* (Tonkin).

Các Đại lý có bán thuốc cai nha-phiến trong năm xứ như sau nầy: *Nam kỳ*: MM. Lê-văn-Nhựt 27 Rue Marché Thị-nghè *Gia-Định*, Ngô-văn-Thọ Commerçant à CAMAU. HANOI photo à Vĩnh-long, Vương-Kỳ dit Vĩnh-Hiệp-Phát à Long-Xuyên. Cao-văn Hoạch-Trí 15 Rue Chier à Pnom-Penh. Ai-Lao: MM. Nguyễn văn-Bằng à Pakse, Đào-Tấn dit Trần-Tư à Thakhek. Trung-kỳ: MM. Ngọc-hàng 21 Rue Gia-long à Huế; Mlle Võ thị-Trang à Tuy-Hòa. Phạm-văn-Giang à Phan-Rang. Lê-văn-Hưng Rue Gia-Long à Phan-thiết.

Việc trong nước

(Tiếp theo trang trước)

Kiện ruộng mà bị đòn

Làng Bình trận đông, phủ Điện bàn dân có kêu kiện cùng Cao (người làng) và khoản 6 mẫu ruộng công mà y cứ tiếm 4 mẫu làm ruộng tư.

Vụ này kiện đã lai rai, mà quan xử chưa xong. Ngày tháng Mai, làng có đơn kêu Bộ, Bộ tư về phủ xử. Quan Phủ bắt dân làng ký giấy khai, bảo phải thú khai và chối nhưng đều đã sao trong đơn; dân không chịu chối, cứ việc thiệt thế nào thì khai thế ấy, nếu có nhiều người bị đòn, như tên Phan-Đề và Nguyễn-Đông bị đánh nhiều.

Nếu xử vụ gì, cái đáng phương « đánh » mà giải quyết, thì việc quan cũng có việc gì khó, huống luật « đánh » đã cấm lâu nay. Quan nên bằng công lý mà xử cho dân phục mới phải. A.

Cho vay cắt họng

Ngày tháng 9 ta năm ngoái, Nguyễn Toản ở làng An xuân, tổng Xuân phú huyện Quế sơn, có vay của tên Lia (làm tịch sĩ tại nha huyện), mà trong giấy vay Lia bảo viết cho tên Kiểm Sang, người làng Thạch nhũ, đồng tiếng với Toản, ngụ tại làng Mông lãnh thượng. Vay từ tháng 9 đến tháng chạp 3$ phải trả 4$90.

Đến hạn Toản chưa có tiền trả, Lia bắt thay giấy từ tháng chạp đến tháng giêng 4$90 thành 10$50, và lần nầy lại bắt viết cho cha nó là Nguyễn Thừa ở làng Phước minh.

Đúng tháng Giêng, Toản trả được 9$, còn thiếu 1$50 phải viết giấy triển lại một tháng.

Hết một tháng ấy, Lia cho người đến đòi 1$50, Toản cũng chưa có, nên lại phải viết giấy triển thêm 15 ngày nữa.

Toản thiệt thà tính có tờ triển trước nói rõ đầu đuôi sự vay rồi, nên tờ triển nầy chỉ viết sơ sài lấy có. Đại ý: « Bữa tháng giêng có vay bạc của ông Nguyễn Thừa, tới kỳ chưa có trả, triển lại 15 ngày.

Nay tên Lia giấu tờ triển trước (từ tháng giêng đến tháng hai) chỉ dựa theo cái giấy vay 10$50 và tờ triển sau cùng đó, cho là giá con ăit nầy ngày đến nhà Toản nhắt sạch và họa thân không còn chỗ nói nữa.

Nghèo phải vay mà xoang kẻ ác nghiệt ấy, ngay quá! B. C.

Thầy phó tổng hát mừng sắc

QUẢNG-NGÃI. — Thầy phó tổng Onhne kiểm chức lý trưởng làng Chanh lộ, tổng Nghĩa đô, phủ Tư nghĩa, có đơn xin phép làm lễ rước sắc và hát mừng. Ngày 15 tháng 6 ta (15-7-35) đã cử lễ. Thầy có thiệp mời đưa ra các hàng xã và các thân chủ. Dân đang chạy thăm mà cũng hếp hòng mừng thầy. Dân

Quan kiểm hát

Ngày 4-7-35, quan Kiểm lý đồn Sơn-bồng hát, có giấy giao cho chánh tổng mời các lái buôn, và sao cho các sách mọi phải liêm góp. Nghe bọn mọi có tiếng than phiền.

1) Quan sắp mở một cái chợ phiên tại đồn, cứ 7 ngày thì hiệp chợ, người dưới đồng và người mọi cũng đem hàng đến chợ để đổi chác; cấm người mình không được đem hàng hóa lên các sách mọi đổi bán như trước kia. Bọn mọi lấy làm phiền, vì mọi nghèo, không có tiền mua đồ vật thực (mắm, muối) trong hạng 7 ngày, vì chúng chỉ có sức kiếm đồ ăn từng ngày một.

2) Quan sức các lái ai có đi lại buôn bán với mọi, phải làm tờ trình, trong kể lai lịch và đồ buôn với sách mọi nào, có lý trưởng sở tại ký nhận và trình với chánh tổng thâu về sách mọi ấy ký chứng, lại đem xin với quan phủ kiểm áp, sẽ được thông hành. Nếu không thì bị bắt không được lên buôn. Hiện nay ở các nơi địa đầu, đều có mọi ở phòng triệt. Vì vậy mọi được thế nhũng nhiễu dân ta nhiều hơn trước.

3) Thói thường, các chánh tổng thường hay buộc mọi mua trâu, đến mùa cống hàng trả (như ché, cau, quế, trầu v. v.). Mọi đã chán cách đó, nay quan cũng bắt mọi mua trâu như thế, mọi xin chịu góp tiền mà không vui lòng mua trâu. P. V.

Lời phàn nàn vì không được vào học

Kỳ học lớp sư phạm ở Quảng-ngãi năm nay có trất sức ai có bằng Sơ học yếu lược chữ Pháp Việt tiểu học, được đến nhà Học chánh đầu đơn xin vào học.

Ngày 1-7-35, các cậu sửa soạn sách vở vào trường, thì quan Đốc chỉ nhận có bằng Pháp Việt tiểu học 10 cậu, và có bằng Sơ học yếu lược 10 cậu, còn bao nhiêu bị thải ra về. Quan nói hiện nay không có trường nào thiếu tay giấy. Cậu bị thải lấy làm thất vọng. Biết Lệ bàng khách

Ăn trộm hoành hành

Độ nầy ở miền La hà, An bằng, và Bồ ở (Tư nghĩa), có nhiều nhà bị mất trộm: tối mùng 3 sáng 4 tháng 7 tây, chúng vào nhà xã Cửu An bằng khuân hết cả đồ đạc. Qua tối mùng 4, lại vào nhà tên Ngọt và tên Tôn ở La-hà lấy đồ; hễ tối mùng 5 chúng ăn nhà ông cai Nhung ở Bồ-đề khuân hết sạch tiền của.

Người ta nói bọn trộm nhiều thế, là vì người ở Vạn mỹ có nuôi 2 người điếm Bình định thông đồng với bọn bợm An đại để dẫn đường. D. A

Phiền quá!

Làng Châu me, phủ Bình sơn, gần có mấy ấp, thuộc dưới quyền hào lý Châu me, lại có cái chợ, có phố buôn, những người đắc nơi đi lại bán bán đông, ấy là lẽ thường. Gần đây không rõ quan trên có sức cho hào lý thế nào, mà ở giữa cái quang cảnh êm đềm, thoát sinh ra luồng không khí khó thở. Cả toàn hạt không có chỗ nào mà dân bị rắc rối bằng làng Châu me: người đi đến đều phải bị hào lý soát giấy, còn ai ở lại đêm, phải do làng trình giấy cản cước, buộc phải làm tờ trình xin ở mấy hôm. Có người đã trình giấy thuế, mà làng còn lại bắt giữ.

Ngày 25-6-35 ở nhà thị Bộ, thuộc ấp Châu thuận, có người thợ may ở đó biết sửa máy may, nên tên Ba-Lê (hiện may ở linh thành) và một người thợ may ở làng An kỳ (Sơn tịnh) đến nhà thị Bộ thuê tên thợ kia sửa máy. Khi làng xét hỏi cản cước, đã trình xem rồi, mà cũng bị giữ về phủ Bình sơn, quan phủ xét quả là dân lương thiện, nên tha cho về.

Ngày 29-6-35 tên Phan-Trừ ở Long Đồng an (Sơn tịnh), tiếp giới làng Châu me (Bình sơn) có việc đi qua chợ Châu me; vừa qua khỏi đó, đi được một đỗi, thì hương kiểm làng Châu me ra soát giấy, soát xong liền bắt tên Phan-Trừ giải về phủ. Không rõ quan xử sao. Dân

Tình tệ hào lý

BÌNH-ĐỊNH. — Chúng tôi dân làng Thương giang (Bình khê) nhờ quí báo đăng chuyện sau nầy:

Nguyễn-Khải, lý trưởng làng chúng tôi, mùa thuế 2 năm nay phu thu quá lệ. Xã cựu Kỳ có can án ăn cắp của dân, bị bắt giam trượng thực 50$, mà vì tình sui gia với lý Khải nên dừng hiệp thẩm, thu cao, đồ ăn bộ đều kêu van; dân bèn bắt khám, lý trưởng bắt mỗi người nộp 2$50 bồi tiền. Ngoài ra còn ăn khẩu phần, tương hạng đình, chiêu đến gian đồi. Mong quan trên xét cho. Dân

Chuyện đánh đổ xưa

Ở làng Thạnh bàn, huyện Phù cát, có vụ kiện đánh đổ xưa từ tháng chạp năm ngoái đến nay chưa xong.

Nguyên nhà tên Trần-Trạt khi trước giàu có, đổ xưa rất nhiều, rồi cha chết sớm, y còn thơ ấu, mẹ góa con côi, mẹ con mới mượn người gần đó xưa đem về gởi tại nhà ông ngoại Trần-Trạt là Đặng-Khanh. Cách ít lâu, mẹ của Trạt là Đặng-thị-Tuy lấy chồng khác là Bùi ta Trung-Khanh (ở Cửu thanh về huyện Phù mỹ) thu cả đồ xưa ấy mà không cho Trạt biết. Trạt đến hỏi thì mẹ và người cha ghẻ không cho. Kiện đến quan quan cưu xét, chưa xong, thì mẹ tên ấy đưa cho em ruột là Đặng Quỳnh đi bán, đem tới chợ Gồm (về làng Vĩnh trường) để tại nhà ông giáo Tụng; ngày mồng 6 tháng 6 ta, Trạt vừa gặp nhìn quả thiệt là đồ của y. Trạt bèn nắm tại nhà giáo Tụng giữ đồ ấy: 1 cái bình phong cẩt, 1 cái độc bình cẩt ngũ sắc, 2 vật ấy thiệt tốt giá đáng 100$00. Làng Vĩnh trường trình quan, quan có phái thầy Tổng khám xét rồi niêm giải đồ ấy, mà chưa xử ra thế nào. Hồ chuyện

Phản đối sự bảo cử, đã bị đánh lại bị án oan

Nguyễn-Phú ở làng Bồ-cạnh, tổng An ngãi, phủ An nhơn, trước làm hương kiểm, sau dự hành làm hương bộ đã hơn 7 năm, mọi việc được thanh thỏa.

Năm ngoái, chánh hương bộ bắt dịch, Quan Phủ sức Phú nhận sách bộ, tổng lý lại trình quan cử Phan Kinh, Bùi-Khanh mà Phú xin quan chọn người khác cho công bình. Bọn kia đồng mưu đánh Phú bị thương nằm tại cửa đình làng. Vợ Phú sợ chồng chết, bảo tòa xét tình, có quan về khám cho nằm nhà thương.

Sau quan Phủ bắt khai, Phú cứ khai thiệt còn bên tổng lý khai rằng vợ chồng Phú phao vu chớ chúng không đánh. Vậy quan Phủ bằng lời bọn kia mà làm án Phú, Phú đã có đơn kêu oan.

Việc nầy có phải cậy chúng hiếp cô chăng? Quan trên nên xét lại. Rõ việc

Trường học hóa ra trường gà!

PHÚ YÊN. — Trường Quan Quang là trường rất ở trọng ở hạt Tuy hòa, thuộc 7 xã Quan quang, Tường quang, Xuân hòa, Minh đức, Thọ vức, Thọ bình và Sơn triều.

Năm 1927, quan Phó Vệ-Vọng có lòng sốt sắng về sự học, có hiến quyên được một số tiền trên 1000$ để làm ngôi Lâu đó ông Lê-Trác ở trong hạt cũng hào tâm nguyện giúp 200$, nên trường cất được kiên cố và kỹ lưỡng.

Năm 1932, là: tháng Février, quan Công sứ, quan Lục lộ và quan Phủ Hà văn Ngoạn hành hạt có ghé thăm xuất ngân sách 100$ cho trường để làm lại các cửa kính và vét giếng. Cái trường mà quan trên chiếu cố một cách ân cần như vậy, có phải là trường xân đâu!

Thế mà từ thầy giáo Võ-duy-Chương đổi đến trường nầy kỳ tháng 11-33, tự nhiên số học trò giảm lần, lần sau chỉ còn vài trò leo ngoeo. Nguyên vì thầy dạy dỗ lười biếng, mà có tánh hay kiêu ngạo, nên phụ huynh không vui lòng cho con em đến nữa, không có học trò, thầy nhàm bề ở không xong, hằm với quan trên rằng chỗ trường nước độc v. v. Rồi qua tháng 4-34, thầy lại dời đi trường khác (trường Phú nhiêu trong hạt). Trường Quan quang phải đóng cửa từ đó đến nay.

Trong khoảng tháng Avril và Mai năm nay, sọa hào lý và mấy bơm ở ng tử bột, tuấy cất trường học bỏ không, rủ nhau xin phép đem gà đến đá, trong thì đá gà, ngoài thì xóc đĩa, qua lại dập dìu, nào xe nào ngựa, ra vẻ náo nhiệt lắm, tiếp vụ thuế, trường gà nầy mới tạm nghỉ, thôi rồi, có lẽ sẽ khai mạc chăng?

Rõ ràng trường học hóa ra trường gà. Rõ

THƠ TÍN

Cùng ông Bùi-Luyện, Phú-Lễ Quảng-ngãi

Được mandat 5$. của Ngài trả tiền báo rồi, xin cám ơn. Còn giấy khai đổi tên cổ phiếu thì có hai ông Cổ đông Huỳnh tấn Kháng công ty ký chứng vào cũng được.

Ông Lê Đàm-Thuyết Vientiane

Được mandat 5$ Ngài trả tiền báo từ 10-8-34 đến 10-8-35, xin cám ơn.

Cùng ông Rỏ Chuyện Quế sơn

Bài « *Thần công lý ở đâu?* » của ông, xin miễn đăng, vì lẽ « cắt tươn đầu đuôi » như thế không ăn thua gì.

T. D.

Đã hay mà giá rẻ!

THI VĂN VỚI THỜI ĐẠI

Là một quyển sách của ông S. Bình Tử soạn, nhà in Tiếng-Dân mới xuất bản.

Những bài in trong sách nầy, đã đăng ở Phụ trương Tiếng-Dân, rất được độc giả hoan nghênh, nay in thành sách rất tiện việc xem đọc.

Các nhà đại lý báo Tiếng Dân đều có bán. Giá 0$08, ở xa thêm 0$03 cước. Tiếng Dân

NHÂN-TẠO HUYẾT

BỔ-HUYẾT — SÁT-TRÙNG

Bổ dưỡng thân-thể — Lọc sạch máu — Làm cho khí-huyết sung-túc — Công-dụng đặc-biệt là sát được vi-trùng LẬU và GIANG-MAI, và các chứng sốt, lở, ghẻ — Già suy yếu, trẻ ít ăn, xanh xao — Đàn bà có mang tăng an-thai — Ở cữ dùng chóng đỡ đa, mau trở lại tươi đẹp.

Mỗi chai 1$50 — Nửa tá 7$50

CỐ TINH BỔ THẬN

THẬN HƯ — DI TINH

CHUYÊN TRỊ: Di-tinh, mộng tình hoạt tinh — Khi sơ phát: đau lưng mỏi vai, mắt hoa, tai ù đầu váng, cổ họng ráo mồi khô — Đêm nằm ít ngủ, hay thao thức nghĩ ngợi liên miên chiêm bao mộng mị vân vân... Dù nông nhẹ, đã dùng đến thuốc nầy là được khỏi hẳn.

Mỗi ve 1$00 — Nửa tá 6$00

Hai thứ thuốc nầy nổi tiếng khắp Đông-Pháp, ngoài những bao thơ mình ta đã đăng trước, nay xin dị bản phân chất, đoàn quan sư ông ANTONINI ban khen thuốc NHÂN TẠO HUYẾT sau khi ngài đã thí-nghiệm và phân chất tại phòng LABORATOIRE de CHIMIE de L'INDOCHINE—HANOI như sau:

« . . . . Thuốc nầy lấy toàn tinh chất sâu người một thứ cây quí, « trong đó có vị NHÂN-SÂM, chế theo phương pháp bào chế Thái-« tây, hợp dụng cho người Annam có thể bồi khí huyết, tăng sức « khỏe, làm cho hồng huyết cầu (globules rouge đỏ máu) tươi tốt « trong sạch, và cắt trừ được vi trùng lậu, giang mai ».

Trích dịch đoạn ngài chứng nhận thuốc CỐ-TINH BỔ THẬN:

« . . . . Thuốc nầy không có chất độc, tinh chế toàn nguyên liệu rất « quí như SÂM mật ong v.v... trị chứng đau thận di-tinh ».

NGỦ-TINH DƯỢC-PHÒNG

N° 114 — Hàng Bông — HANOI

THUỐC TRÀ

HIỆU

Đông - Xuân - Hương

KY=HAI

2-4, Rue Auvergne — VINH

KHÓI THƠM

GIÁ HẠ

THUỐC NGON

THUỐC SỐ 2

Còn ai không biết thuốc số 2 của nhà thuốc VỎ VĂN VÂN và đều nói rằng chỉ có thuốc số 2 của nhà thuốc VỎ VĂN VÂN là dùng chứng bịnh ngặt nghèo của phe nam-tử là:

MỘNG-TINH, DI-TINH, HUỢT-TINH

Và cũng chỉ có ông VỎ VĂN VÂN bảo cựu, và các nghĩa rành rẽ chứng bịnh trước nhứt, mà sau được nhiều người tán thành, bổ cứ thuốc bổ thận thì kèm thêm vô 3 chứng bịnh kể trên mà có ăn nhập vào đâu: NÓI ĐƯỢC LÀM KHÔNG ĐƯỢC mà.

Vậy xin anh em chớ tin lời bướng bỉnh mà phải tốn tiền vô ích, nhiều khi còn phải mang hại.

Hãy nài cho được thuốc số 2 của nhà thuốc VỎ VĂN VÂN THUDAUMOT là:

TAM TINH HẢI CẦU BỔ THẬN HOÀN

Mỗi hộp (5 hoàn)..... 1$00

VỎ-VĂN-VÂN Dược-phòng — THUDAUMOT

Tổng đại-lý: HUẾ: Trần Tấn, rue Nam giao. TOURANE: Nguyễn nửa Phổ, place Hopital indigène. QUẢNG TRỊ: Maison Ngọc-Tỉnh.

SUCCURSALE QUINHON